

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra historie

Jan Váňa

P. František Petru

**Římskokatolický kněz v Rokytnici u Přerova a vězeň komunistického
režimu**

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jana Burešová, CSc.

OLOMOUC 2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem při tom jen uvedené prameny a literaturu.

Ve Slopném dne 15. dubna 2010

Jan Váňa

Děkuji prof. PhDr. Janě Burešové, Csc. za odborné vedení práce. Dále děkuji své rodině a všem blízkým za pomoc a podporu ve studiu.

OBSAH

Úvod.....	5
Zhodnocení odborné literatury a pramenů.....	6
1. Vztahy církve a státu v Československu v letech 1945-1950.....	9
1.1 Před únorem 1948.....	9
1.2 Po únoru 1948.....	14
2. Příběh P. Františka Petřů.....	22
2.1 1911-1945.....	22
2.1.1 Mládí Františka Petřů.....	22
2.1.2 Kaplanem v Kokorách.....	23
2.1.3 Farářem v Rokytnici.....	23
2.1.4 Vztahy mezi rokytnickou a kokorskou farou, úloha rodiny Eichhoffů.....	25
2.1.5 Církevní majetek v Rokytnici.....	26
2.1.6 Varhany.....	27
2.2 1945-1950.....	28
2.2.1 Parcelace rokytnického velkostatku.....	28
2.2.2 Nová pozemková reforma, žaloba k Nejvyššímu správnímu soudu v Praze.....	30
2.2.3 Spor o farskou zahradu.....	31
2.2.4 Utváření církevního referátu na ONV v Přerově.....	32
2.2.5 Čtení pastýřských listů a počátek trestního stíhání.....	33
2.2.6 Situace po 17. červenci 1949.....	36
2.2.7 Konflikt s funkcionáři MNV a kázání dne 1. ledna 1950.....	38
2.2.8 Případ Floriána Potůčka.....	40
2.3 1950-1960.....	41
2.3.1 Příprava církevního procesu.....	41
2.3.2 Příprava soudního procesu se skupinou „František Petřů a spol.“.....	43
2.3.3 Soudní proces.....	44
2.3.4 Ve vězení.....	48
3.Závěr.....	51
Prameny a literatura.....	52
Resumé.....	54
Příloha.....	56

Úvod

V roce 2005 proběhla tiskem zpráva o nálezů několika soudních spisů z 50. let na americkém velvyslanectví v Praze. Bednu s těmito dokumenty předal William Cabaniss 7. června téhož roku českým archivářům se sdělením, že byly objeveny při úklidu v budově jeho úřadu. Dodnes se nepodařilo zjistit, kdo a za jakých okolností je uschoval právě na americké ambasádě. Jisté je, že kdyby se tak nestalo, možná nikdy by se nepodařilo vypátrat osudy lidí, které zaznamenávají. Všechny spisy totiž byly na počátku 70. let určeny ke skartaci.¹

Mezi nalezenými dokumenty byly také materiály, týkající se soudního procesu se skupinou „František Petrů a spol.“² Soudní spis, jehož klíčovou postavou je P. František Petrů, farář v Rokytnici u Přerova, uzavírá jednu z méně šťastných kapitol v dějinách této obce. Účet za neposlušnost byl pro postižené z Rokytnice a okolí vysoký. Skupina dvaceti lidí, za jejíhož intelektuálního vůdce byl P. F. Petrů označen byla odsouzena k úhrnnému trestu odnětí svobody ve výši 164 roků, přičemž věkový průměr odsouzených se pohyboval kolem 25 let. Peněžitý trest představoval sumu 200 000 Kč. Jen pro představu, zhruba stejnou hodnotu měla v té době hospodářská usedlost, kde P. F. Petrů vyrůstal. Patnácti odsouzeným byla vyslovena ztráta čestných práv občanských podle konkrétního verdiktu na různou dobu od 3 do 10 let. Z hlediska vykonávaných profesí bylo potrestáno široké spektrum lidí od advokáta přes finančního úředníka až po zemědělského dělníka. Trestnímu stíhání se nevyhnul ani Fl. Potůček, člen výboru KSČ v Rokytnici, který v obci organizoval podpisovou akci na protest proti zatčení P. F. Petrů.³

O případu P. F. Petrů jsem věděl již dříve z vyprávění pamětníků a nález písemných materiálů mě přivedl na myšlenku zjistit podrobnosti a hlavně možné příčiny, které přivedly Františka z rokytnické fary až do vězeňské cely na Mírově. Zajímalo mě především to, co se v kritickém období dělo v Rokytnici u Přerova, tedy v dějišti samotného příběhu.

Domnívám se, že centrální úřady – i když někdy zcela zásadně – určují pouze obecný rámec pro život jednotlivců. O úspěšném naplnění jejich cílů rozhodují teprve regionální a místní podmínky. Osobní motivace vlivných představitelů místní správy, historické vztahy obyvatel k aktuálně řešeným problémům, ochota spolupracovat či nespolutracovat s politickým režimem, atd. Zaměřil jsem se proto především na léta 1945-1950, která jsou pro sledovaný případ klíčová. V této době došlo k parcelaci rokytnického velkostatku, který až do roku 1945 patřil baronu Eichhoffovi, a se kterým byla úzce propojena také majetková základna rokytnického farního úřadu. Poúnorový komunistický režim v Československu se svými

1 Navara, L.: Případy ze záhadné „americké bedny“. MF Dnes, 12. října 2005, č. 239, příl. Střední Morava, s. 6.

2 Navara, L.: Případy ze záhadné „americké bedny“. Tamtéž, s. 6.

3 Národní archiv Praha: Materiály k případu P. Petrů (neuspořádáno).

proticírkevními kampaněmi jen přispíval k dalšímu zpochybňování církevních nároků na legálně nabytý majetek. Co však bylo důležitější, jeho představitelé se snažili vytěsnit církev z veřejného života. K dosažení svých cílů používali nezákonné metody a neváhali zatýkat a soudit své oponenty. Příběh P. F. Petřů dokládá to, že iniciativa ke konečnému zúčtování s nepohodlnou osobou mnohdy vycházela z okruhu místních stranických funkcionářů.

Jméno P. F. Petřů se v odborné historické literatuře příliš nevyskytuje. Zmiňuje se o něm Stanislav Balík ve jmenném seznamu perzekuovaných kněží olomoucké arcidiecéze.⁴ Jeden odstavec je mu věnován v brožurce „Památník rokytnické farnosti a jejího kostela sv. Jakuba Staršího“;⁵ stejně jako v díle P. Františka Matýska „Dějiny farnosti Újezd u Valašských Klobouk.“⁶ Poslední dvě práce mají spíše regionální význam. Díky článkům Ludka Navary v deníku MF Dnes se případ P. F. Petřů dostal do povědomí širší veřejnosti.⁷

Svoji bakalářskou práci jsem rozdělil do dvou celků. V kapitole s názvem „Vztahy církve a státu v Československu v letech 1945-1950“ se zabývám obecným vývojem těchto vztahů. Vzhledem k tomu, že P. F. Petřů byl odsouzen v roce 1950, zvolil jsem tento letopočet za horní hranici sledovaného období. Ve druhé části své práce již rozebírám samotný příběh P. F. Petřů. Jednotlivé kapitoly jsou řazeny chronologicky a každá z nich pojednává o konkrétním tématu (církevní majetek v Rokytnici, varhany, atd.). Do textu jsem vložil několik informací o situaci na kultovém oddělení ONV v Přerově, což popis rokytnických událostí obohacuje o jakýsi širší regionální rámec. Samozřejmě se nelze vyhnout zmínce o mládí P. F. Petřů, jeho kněžské působnosti a létech věznění. Také těmto tématům je věnováno několik kapitol.

Zhodnocení odborné literatury a pramenů

Ke zpracování první části bakalářské práce jsem použil odbornou literaturu. Tématem perzekuce katolické církve v době komunistické totality se zabývá především Karel Kaplan ve své knize „Stát a církev v Československu 1948-1953“. Rozebírá zde problematické vztahy státní moci a episkopátu v letech 1948-1950 a likvidaci veřejného života církve v následujícím období do roku 1953. Věnuje se také likvidaci řeckokatolické církve a situaci nekatolických církví.

4 Balík, S.: Církevní procesy v olomoucké arcidiecézi. In: Stříbrný, J. a kol.: Církevní procesy padesátých let. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2002, s. 226.

5 Dohnal, V. - Radaczyňski, M.: Památník rokytnické farnosti a jejího kostela sv. Jakuba Staršího. KATOS, Přerov 2000, s. 12.

6 P. Matýsek, F. (Rkp.): Dějiny farnosti Újezd u Valašských Klobouk, s. 19.

7 Navara, L.: Případy ze záhadné „americké bedny“. MF Dnes, 12. října 2005, č. 239, příl. Střední Morava, s. 6 a Navara, L.: Jak „americká bedna“ prozradila životní příběh. MF Dnes, 7. prosince 2005, č. 285, s. A/4.

Důležitým autorem je Václav Vaško. Jeho dvoudílná kniha s názvem „Neumlčená“ je psána jako kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce. Reflektuje poválečný rozvoj církevního života a jeho útlum po únoru 1948. Před několika lety vydalo Karmelitánské nakladatelství Vaškovu trilogii Dům na skále. Vaško zde původní téma rozvádí do roku 1960 a ve druhém díle se obšírně věnuje postihu řeholních řádů.

V roce 2000 vydalo Centrum pro studium demokracie a kultury sborník „Stát a církev v roce 1950“. Autoři zde rozebírají jednotlivá témata jako je např. státní církevní politika v letech 1948-1950, internační tábor Želiv, likvidace řeckokatolické církve, atd. Sborník „Církevní procesy padesátých let“ se zabývá výhradně soudním postihem představitelů církve. Jedná se o procesy s představiteli řeholních řádů, pomocníky biskupů, církevní katolickou akci, jsou to orelské procesy a mnohé další. Sborník „Katolická církev a totalitarismus v českých zemích“ je věnován vztahu náboženství a totalitních režimů.

Zdrojem informací jsou též edice pramenů „Katolická církev a pozemková reforma 1945-1948“ a „Církevní komise ÚV KSČ 1949-1951. I. Církevní komise ÚV KSČ („církevní šestka“) duben 1949-březen 1950“, které ve svém úvodu výstižně charakterizují dané téma.

Druhá část mé bakalářské práce je založena na studiu archivních materiálů. Pro doplnění některých informací používám i zde citací z odborné literatury. Vycházím z fondů ONV Přerov, které obsahují dokumenty o utváření kultového oddělení, úřední zprávy o vývoji církevní situace na okrese a hlášení nadřízeným orgánům na KNV v Olomouci. Velmi důležité jsou materiály ve složce „Opatření proti P. Petřů“. Zde najdeme petici rokytnických věřících z 30. června 1949, která požaduje zastavení trestního řízení proti P. F. Petřů. Dále dopis místní organizace KSČ předsedovi ONV v Přerově o průběhu jednání se zástupci věřících, vyjádření P. F. Petřů ke čtení pastýřského listu dne 19. června 1949 a dopis rokytnických komunistů, ve kterém požadují zahájení nového trestního stíhání proti P. F. Petřů poté, co 17. července 1949 přečetl další poselství biskupů.

Majetkové záležitosti rokytnické farnosti a spory o církevní majetek zachycuje fond římskokatolického farního úřadu v Rokytnici u Přerova. K dispozici jsou informace o struktuře zdejšího církevního majetku a přehled mešních a modlitebních nadací. O tom, jak obtížné bylo čelit nárokům MNV na hospodářskou základnu farního úřadu svědčí úřední korespondence faráře s arcibiskupskou konzistoří v Olomouci, s ing. M. Hasíkem, který byl pověřen parcelací rokytnického velkostatku i korespondence s místními občany. Tento fond je ještě nezpracován. Informace jsem čerpal také z fondu MNV, zejména z Protokolní knihy. Zápisy ze schůzí MNV vyjadřují stanoviska místní správy k aktuálním problémům obce.

Materiály nalezené v tzv. americké bedně jsou dnes uloženy v Národním archivu v Praze a tento případ uzavírají. Částečně dokumentují přípravnou fázi soudního přelíčení, soudní proces s dvaceti obžalovanými a také dobu, kterou P. F. Petrů strávil ve vězení. Nejdůležitější jsou tyto písemné dokumenty: obžalovací spis Státní prokuratury v Praze z 20. května 1950, rozsudek Státního soudu v Praze z 31. srpna 1950, usnesení Krajského soudu v Praze k žádosti o milost pro P. F. Petrů z 30. listopadu 1954, posudky z věznice v Leopoldově, dotazník na P. F. Petrů z 9. září 1952 na Mírově, rozhodnutí Krajské komise v Nitře ze 14. března 1960 o udělení amnestie a obžalovací spis Okresní prokuratury v Přerově na F. Potůčka, V. Koukalovou a M. Havlíkovou z 5. dubna 1950. Ani tento fond se zatím nepodařilo zpracovat.

Pro doplnění jsem použil materiály z pozůstalosti p. Bohumila Váni, který byl švagrem P. F. Petrů a záznamy ze školní kroniky obce Slopné.

1. Vztahy církve a státu v Československu v letech 1945-1950

1.1 Před únorem 1948

Politický systém poválečného Československa byl budován na principech lidové demokracie, což katolickou církev stavělo do zcela nové pozice vůči státu. V českých zemích byl počet politických stran redukován na čtyři. Tři z nich – sociálně demokratická, národněsocialistická a komunistická – byly tradičně antiklerikální nebo antikatolické. U lidové strany kladli zejména komunisté jako podmínku jejího obnovení, že se přemění ze strany katolické na všeobecně křesťanskou, což lidovci vyjádřili ve svém programu. Ve skutečnosti šlo o víceméně formální opatření, přesto však strana nemohla otevřeně vystupovat jako politický reprezentant zájmů katolické církve a zejména jejího duchovenstva. Snaha korigovat tento nepříznivý stav vedla v srpnu 1945 ke zřízení Zájmového odboru duchovenstva pod Beranovou patronací. Jeho představitelé se dohodli na spolupráci s lidovou stranou, přičemž si Zájmový odbor duchovenstva zachoval organizační samostatnost.⁸

Na Slovensku se politické spektrum zúžilo na dvě strany – Demokratickou stranu a Komunistickou stranu Slovenska. Hlinkova strana, před válkou na Slovensku nejsilnější, byla zakázána a tak zde až do dubna 1946 chyběla platforma pro politický katolicismus. Teprve před volbami v roce 1946 došlo k dohodě představitelů slovenského katolicismu s vedením Demokratické strany, podle níž získali katolíci většinu ve veřejných funkcích obsazovaných stranou i ve funkcích stranických.⁹

Český katolicismus se po válce těšil značnému respektu ze strany veřejnosti. Velká část duchovních se podílela na národním odboji, přes pět set kněží bylo vězněno a více než pětina z nich svou aktivitu zaplatila životem. Jmenování vězňů nacistických koncentračních táborů Josefa Berana a Štěpána Trochty a pomocníků odboje Karla Skoupého a Josefa Hloucha biskupy tuto vlasteneckou činnost českých katolíků jen zvýraznilo.¹⁰

Na Slovensku se církev nacházela ve složité situaci. Spolupráce s Hlinkovou stranou a fakt, že prezidentem slovenského státu byl katolický kněz Josef Tiso jí nesmírně uškodily.¹¹ Soudní proces s Josefem Tisem probíhal na přelomu let 1946 a 1947 a jeho výsledkem bylo odsouzení nejen čelného exponenta bývalého režimu, ale také slovenského lidáctví, jehož představitelům se podařilo proniknout do Demokratické strany a z jejích pozic brzditi realizaci Gottwaldova vládního plánu na Slovensku.¹² Na podzim 1947 pak komunisté rozpoutali

8 Kaplan, K.: Stát a církev v Československu 1948-1953. 1. vyd. Nakladatelství Doplněk, Brno 1993, s. 11-12.

9 Kaplan, K.: C. d., s. 12.

10 Kaplan, K.: C. d., s. 12.

11 Kaplan, K.: C. d., s. 13.

12 Vaško, V.: Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce I. 1. vyd. Nakladatelství Zvon, Praha 1990, s. 154.

kampaň proti Demokratické straně, zejména proti jejímu katolickému křídlu reprezentovanému Jánem Kempným a Milošem Bugárem. Také Ján Ursíny, evangelík a místopředseda vlády byl obviněn z „luďáckého spiknutí“ a z udržování styků s Ďurčanským a jeho luďáckými separatisty v exilu. Zástupci Demokratické strany pod nátlakem opustili sbor pověřenců. „Slovenská krize“ tak posloužila jako generální zkouška k celostátnímu komunistickému převratu a přispěla k pozdější likvidaci Demokratické strany.¹³

Církev na Slovensku čelila tvrdým zásahům ze strany státu již během prvních poválečných měsíců. Šlo zejména o oblast školství a vyplácení platů duchovním. Slovenská národní rada zestátnila všechny školy svým nařízením č. 34 ze dne 16. května 1945. Slovenští biskupové několikrát u SNR proti nařízení protestovali a požadovali, aby se nevztahovalo na školy církevní. V posledním memorandu k této věci se 21. srpna 1946 domáhali zachování alespoň řeholních škol. Opatření zavedená na Slovensku považovali za diskriminační, protože v českých zemích v té době církevní školy běžně fungovaly. Jejich protesty však byly marné.¹⁴

Stejně neúspěšné byly protesty biskupů proti nařízení SNR č. 99 z 23. srpna 1945, podle kterého mohl pověřenec školství a osvěty na návrh prověřovací komise zakázat knězi pobírajícímu kongruu duchovenskou činnost. Pověřenectvo školství odmítlo argumenty, že toto ustanovení zasahuje do kompetence církevní vrchnosti a odporuje církevním zákonům.¹⁵

Vztahy mezi státem a církví v období koaliční vlády Národní fronty v letech 1945-1948 se v českých zemích vyznačovaly oboustranným respektem a vytvářely celkem příznivé podmínky pro činnost církve.¹⁶ Účast laiků na církevním životě byla po válce větší než dříve. Zvýšený zájem o náboženský život byl také chápán jako projev nesouhlasu s novými společenskými trendy, propagovanými oficiálními státními i stranickými strukturami.¹⁷

Rozvíjely se katolicky zaměřené spolky jako např. Česká liga akademická, Sdružení katolické mládeže, Junák, kroužky Katolické akce nebo Svatováclavská liga, která se po roce 1945 ujala vydávání týdeníku „Katolík“.¹⁸

Kolem „Katolíka“ a jeho šéfredaktora, jezuity Adolfa Kajpra, se vytvořil katolický klub asi dvaceti intelektuálů. Vedle kněží, benediktýna Anastáze Opaska, jezuity Františka Mikuláška, dále Josefa Zvěřiny, Antonína Mandla a později Oty Mádra, sem docházeli také Stanislav Berounský, Jan Čep, Bedřich Fučík a mnozí další. Tento pondělní klub měl přezdívku

13 Vaško, V.: Dům na skále 1. Církev zkoušená. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2004, s. 51-52.

14 Kaplan, K.: C. d., s. 13-14.

15 Kaplan, K.: C. d., s. 14.

16 Kaplan, K.: C. d., s. 13.

17 Vaško, V.: Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce I. 1. vyd. Nakladatelství Zvon, Praha 1990, s. 202.

18 Vaško, V.: C. d., s. 202-221.

„zvěřinec“, podle P. Zvěřiny, v jehož kaplance na faře u sv. Mikuláše na Malé Straně se klub zpočátku scházel. Prodiskutovaly se zde aktuální otázky, promýšlely se zásadní připomínky k navrhovaným zákonům a kriticky se hodnotilo každé číslo „Katolíka“. Podněty k historickým pastýřským listům z roku 1949 vzešly právě z tohoto prostředí.¹⁹

Podobným klubem byl „salón“ dr. Růženy Vackové, docentky klasické archeologie a dějin umění na Filozofické fakultě Karlovy univerzity. Před válkou se hlásila k myšlenkám sociální demokracie, za války konvertovala ke katolictví. Za okupace se stala členkou ilegální skupiny s názvem „Voláme č. 15“, v únoru 1945 byla zatčena a jen konec války jí zachránil život. V pondělí mívali u ní v bytě svůj den její sociálně demokratičtí přátelé z dřívějšího, v úterý se zde scházel kroužek Katolické akce Rodina, ve středu přicházeli malíři, sochaři, architekti, studenti i absolventi archeologie a dějin umění, mladí básníci a spisovatelé.²⁰

Vnější projev českého katolicismu se stávaly velkolepé oslavy církevních výročí. Jubilejní svatovojtěšský rok, který trval od 24. dubna 1947 do 23. dubna 1948, upomínal na 950. výročí mučednické smrti sv. Vojtěcha a měl za cíl obnovit úctu k tomuto světcovi, přispět k duchovní obnově národa a prohloubit vztahy mezi laiky, kněžími a biskupy. Svatovojtěšské oslavy začaly v dubnu 1947 v Praze, ostatky sv. Vojtěcha putovaly všemi českými i moravskými diecézemi a svoji pouť ukončily opět v hlavním městě, kde tato celonárodní slavnost v srpnových dnech vyvrcholila. Svatovojtěšské oslavy měly svůj ohlas také v sousedním Polsku a připomenuly tak společné duchovní tradice obou národů.²¹ Z dalších církevních slavností, konaných v roce 1947, jmenujme alespoň Svatováclavské oslavy v Praze, výročí 600 let od založení emauzského kláštera či opožděnou připomínku 600. výročí založení pražské arcidiecéze.²²

Přestože se náboženské poměry v českých zemích navenek vyvíjely celkem příznivě, docházelo i zde pod nejrůznějšími záminkami k postupnému omezování svobod. Dne 28. října 1946 vláda vyhlásila dvouletý hospodářský plán, jímž chtěla mobilizovat pracovní úsilí národa. V důsledku znárodnění průmyslových podniků, odsunu 3 milionů Němců a špatné pracovní morálky utrpělo hospodářství značné škody. Ke zlepšení hospodářské situace mělo přispět mj. též snížení počtu zasvěcených svátků.²³

Proti tomuto opatření se ohradili českoslovenští biskupové ve společném pastýřském listě ze 14. listopadu 1946. Poukazovali na to, že zlepšení hospodářské situace lze dosáhnout řádným

19 Vaško, V.: C. d., s. 203.

20 Vaško, V.: C. d., s. 203.

21 Vaško, V.: C. d., s. 194-197.

22 Vaško, V.: C. d., s. 199-200.

23 Demel, Z.: Neděle a totalita. In: Fiala, P. - Hanuš, J. (eds.): Katolická církev a totalitarismus v českých zemích. CDK, Brno 2001, s. 97.

využíváním pracovních možností ve všední dny, nikoliv prací o nedělích a svátcích.²⁴ Arcibiskup Beran k této otázce prostřednictvím svého pastýřského listu sdělil: „*Nechte nás světit neděle a svátky, jak nám to naše víra ukládá. Nenuťte k práci ty, kdož se cítí ve svědomí zavázáni světit neděle a svátky. Zvýšíme pracovní tempo i výkonnost ve dny pracovní, a předstihneme ostatní výsledky...*“²⁵

Proti návrhu zákona o nové úpravě svátků se zvedla vlna kritiky i v katolickém tisku. „Rozsevač“, náboženský týdeník pro olomouckou arcidiecézi, spatřoval např. v návrhu na zrušení svátku sv. Cyrila a Metoděje popření tolik propagované praktické slovanské politiky. Plánované zrušení svátku sv. Václava pak vyvolávalo nespokojenost zejména s ohledem na nedávno prožitou dobu okupace.²⁶

Pod tlakem četných protestů vláda nakonec ustoupila a zákon o úpravě svátkového práva z 20. prosince 1946 přiznával pracovní volno celkem u 11 církevních svátků, 6 památných dnů republiky a o velikonočním a svatodušním pondělí. Třetí paragraf tohoto zákona však umožňoval zrušit pracovní volno z hospodářských důvodů u všech svátků kromě Vánoc, Nového roku a Všech svatých. Přechodné uplatňování tohoto ustanovení zákona vedlo po únoru 1948 nakonec ke zrušení pracovního volna u skoro všech zasvěcených svátků.²⁷

Řadu problémů vyvolával rozdílný přístup církve a státu k otázce školství. V říjnu 1945 se měla vláda zabývat návrhem ministerstva školství na zestátnění škol. Biskupové okamžitě zahájili protiakci a po poradě s ministrem Hálou se dohodli na vysílání deputací rodičů k vládě, na mimořádné audienci episkopátu u prezidenta, předsedy vlády a ministra školství. Opatření biskupů byla úspěšná, návrh dekretu byl stažen z pořadu jednání a jeho obsahem se měl zabývat až řádně zvolený parlament.²⁸

Přijetí základního školského zákona se stalo součástí Gottwaldova vládního programu po květnových volbách v roce 1946. Osnova zákona, připravovaná ministerstvem školství pod vedením národního socialisty Jaroslava Stránského, vycházela z původního návrhu Nejedlého a předpokládala zestátnění školství a zavedení jednotné výuky. Episkopát upozorňoval vládu na nebezpečí kulturního boje, který by tímto proticírkevním školským zákonem rozpoutala. Zároveň souhlasili s organizováním tlaku katolických spolků na vládní místa.²⁹

24 Společný pastýřský list arcibiskupů a biskupů Československé republiky – listopad 1946. In: Opatrný, A. a kol.: Pastýřské listy 1945-2000. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2003, s. 23.

25 První pastýřský list J. Ex. nejdůstojnějšího pána Th. Dr. Josefa Berana, arcibiskupa pražského a primasa českého – prosinec 1946. In: C. d., s. 28-29.

26 Českému národu. Rozsevač, roč. V., č. 41, s. 321-322.

27 Demel, Z.: Neděle a totalita. In: C. d., s. 98-99.

28 Kaplan, K.: C. d., s. 14.

29 Kaplan, K.: C. d., s. 14-15.

Diskuze o příští podobě školského systému v českých zemích probíhala po celé předúnorové období. Dne 13. května 1947 se v Praze konala velká manifestace za zachování církevního školství. Mezi jejími účastníky byla také dvousetčlenná deputace moravských katolíků, která navštívila předsedu vlády K. Gottwalda a ministra školství a osvěty J. Stránského, aby jim předložila své požadavky.³⁰ V sále pražské Lucerny se poté konalo shromáždění věřících, kde promluvil také arcibiskup Beran. Postavil se proti násilnému zavádění jednotné školy a podtrhl význam církevního školství jako nezastupitelné součásti vzdělávacího systému.³¹

Všechny protesty biskupů i věřících však byly marné. Zákon o jednotné škole projednával parlament až v dubnu 1948, po nastolení komunistické moci, a schválil původní Nejedlého osnovu.³²

Další spor se týkal pozemkového majetku církví. Komunistický ministr zemědělství Július Ďuriš se totiž snažil uplatnit prezidentské dekrety č. 5, 12, 28 a 106 o národní správě a konfiskaci zemědělského majetku Němců, Maďarů, kolaborantů a zrádců i na půdu, která patřila německým a maďarským řeholním řádům a institucím.³³ Plány zahrnout církevní majetek do chystané pozemkové reformy vnášely a dlouhodobě udržovaly neklid a napětí na vesnici. Rolníkům se naskýkala možnost dosáhnout přidělení půdy a komunisté toho využívali v boji o moc.³⁴

Vatikán protestoval proti porušení Modu vivendi dvěma nótami z 8. a 9. března 1946. S kritikou navrhovaných opatření vystoupili i biskupové a ministr Masaryk 8. dubna 1946 navrhnul vládě, aby se platnost prezidentských dekretů nevztahovala na majetek církve a jejích institucí. Ministerstvo zemědělství nicméně ke konfiskaci přistoupilo. Účinnost prezidentských dekretů ve vztahu k církevnímu majetku zastavila vláda dne 10. prosince 1948.³⁵

Dalším krokem byla revize první pozemkové reformy z roku 1919. Příslušný zákon schválil parlament dne 11. července 1947. Důsledky této revize byly v porovnání s předchozím opatřením vážnější. Ve sporu o aplikaci prezidentských dekretů církev upozorňovala na zahraničněpolitické důsledky zaboru německých a maďarských církevních institucí, národní socialisté naproti tomu hájili stanoviska poválečného protiněmeckého a protimaďarského nacionalismu a komunisté byli motivováni snahou po ovládnutí drobného rolnictva a

30 Jak nás v Praze přijali. Rozsevač, roč. VI., č. 23, s. 177.

31 Vaško, V.: C. d., s. 181-182.

32 Kaplan, K.: C. d., s. 16.

33 Kaplan, K.: C. d., s. 16.

34 Janišová, M. - Kaplan, K. (eds.): Katolická církev a pozemková reforma 1945-1948. Nakladatelství Doplněk, Praha – Brno 1995, s. 8.

35 Kaplan, K.: C. d., s. 16-17.

zemědělských dělníků. Ve sporech o revizi první pozemkové reformy však šlo o zcela zásadní otázky vztahu státu a církve.³⁶

Revize první pozemkové reformy zasahovala majetkové poměry katolické církve natolik, že ohrožovala její společenské poslání, neboť ji vydávala ekonomicky na milost státu. Představitelé katolické církve v Československu a Vatikán proti uplatnění zákona o revizi na církevní pozemkový majetek marně protestovali a posléze prosazovali, aby prováděcím nařízením byl zákon uplatněn pouze na zemědělskou půdu, o kterou rolníci projeví zájem, nikoliv na církevní lesy. Úsilí zastánců katolické církve se však nesetkalo s úspěchem.³⁷

Třetí etapu záboru půdy odstartovala tzv. nová pozemková reforma. Legislativně ošetřena byla „zákonem o trvalé úpravě vlastnictví půdy“, který parlament schválil dne 21. března 1948. Podle něj byla soukromým vlastníkům vyvlastněna veškerá půda nad 50 hektarů. Nižším církevním úřadům pak ponechávala – ovšem za předpokladu, že o tuto půdu nepožádaly místní rolnické komise – nejvýše 30 hektarů.³⁸

1.2 Po únoru 1948

Únor 1948 přinesl zásadní změnu ve vztahu církve a státu v Československu. Informační byro komunistických stran už na své ustavující schůzi v září 1947 prohlašovalo církve a Vatikán za nepřítel a krátce po únoru ji za úhlavního nepřítel, za možnou „základnu reakce pod rouškou nábožensky maskované protistátní činnosti“, řízené a podněcované Vatikánem označili i vedoucí činitelé KSČ. Komunisté tedy spatřovali v církvi nebezpečného protivníka a vzájemný konflikt v budoucnu považovali za nevyhnutelný. Biskupové byli přesvědčeni o tom, že komunistická ideologie je ateistická a jejím cílem je zničit církve a náboženství jako „opium lidstva“. Reálná situace však nutila obě strany hledat nějaký způsob soužití. V obou znesvářených skupinách byli zastánci ostrého kurzu i příznivci kompromisu a přechodné koexistence. Převaha jedné či druhé pak určovala momentální postoje.³⁹

V březnu 1948 začalo jednání mezi církví a státem. Církevní delegaci vedl litoměřický biskup Štěpán Trochta, vládní delegaci generální tajemník Národní fronty a ministr spravedlnosti Alexej Čepička. Ke všeobecné dohodě, vymezující nějakým způsobem vzájemný vztah však nedošlo. Biskupové odmítali prohlášení loajality církve vůči

36 Janišová, M. – Kaplan, K. (eds.): C. d., s. 8-9.

37 Janišová, M. – Kaplan, K. (eds.): C. d., s. 9.

38 Janišová, M. – Kaplan, K. (eds.): C. d., s. 8-9.

39 Kaplan, K.: C. d., s. 23-24.

komunistickému státu a zástupci vlády nehodlali ustoupit v naplňování vládního plánu, který se církve výrazně dotýkal zejména v oblasti pozemkového majetku a školství.⁴⁰

Dalším sporným bodem byla otázka kandidatury kněží v blížících se květnových volbách. Arcibiskup Beran zakázal všem kněžím zastávat politické funkce a J. Plojhara v souladu s církevním zákonem suspendoval.⁴¹ Poté Čepička přerušil jednání pod záminkou, že biskupové nejsou ochotni povolit Plojharovi kandidaturu ve volbách.⁴²

Na schůzi dne 9. června 1948 se ústřední výbor KSČ zabýval mj. katolickou církví a příštím poměrem k ní. Ve vedení KSČ převládalo přesvědčení, že spolupráce s církví bude možná, pokud se vyloučí vliv Vatikánu. Zastánci ostřejšího kursu však v možnost dohody příliš nevěřili, neboť byli přesvědčeni, že církevní představitelé ze svých protirežimních pozic neustoupí. Gottwald, který si dohodu stále přál, ji podmínil třemi body. Chtěl přimět biskupy k poslušnosti, vnést konflikt mezi nízký klérus a biskupy a konečně zpracovat církev takovým způsobem, aby sloužila režimu. Českoslovenští katolíci se měli rozejít s Vatikánem a vytvořit jakousi národní církev.⁴³

Dne 11. června 1948 začalo na žádost biskupského sboru další kolo jednání mezi státem a církví. Církevní delegace chtěla znovu jednat mj. o zachování církevního školství. Čepička trval na prohlášení loajality církve režimu, zároveň však naznačil možnost kompromisu v otázce církevních škol. Církev se měla zříci zásady zachování dosavadního systému církevního školství a naopak stát byl ochoten povolit několik učilišť pro výchovu kněžského dorostu. Beran však tento návrh odmítl a komisi vzkázal, že on sám církevní školy rušit nebude. Nakonec došlo ke kompromisu. Systém církevních škol – s výjimkou škol obchodních - měl v následujícím roce fungovat i nadále. Definitivní řešení tohoto problému bylo odloženo na pozdější dobu.⁴⁴

Rozporuplné reakce vyvolala slavnostní účast církve na prezidentské volbě. Dne 14. června 1948 byl zvolen Klement Gottwald hlavou státu, podle dohody zvonily ve všech kostelích zvony a v chrámu sv. Víta sloužil Beran mši svatou, které se zúčastnil nový prezident a členové vlády. Mnoho kněží a věřících tuto událost považovalo za projev souhlasu s režimem, což Beran rozhodně odmítal. Beran argumentoval tím, že církev neorganizuje politický

40 Bulínová, M. – Janišová, M. – Kaplan, K. (eds.): Církevní komise ÚV KSČ 1949-1951. Církevní komise ÚV KSČ („církevní šestka“) duben 1949-březen 1950. Nakladatelství Doplněk, Praha – Brno 1994, s. 7.

41 Bulínová, M. – Janišová, M. – Kaplan, K. (eds.): C. d., s. 7.

42 Vaško, V.: Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II. 1. vyd. Nakladatelství Zvon, Praha 1990, s. 29.

43 Kaplan, K.: C. d., s. 37.

44 Vaško, V.: C. d., 35.

souhlas nebo odpor, že nemůže nikomu bránit, chce-li si vyžádat pro své činy Boží pomoc a že nepřijímá světový názor směru a hnutí, který odporuje jejím zásadám.⁴⁵

Krátce poté se konala další schůzka zástupců církve a státu. Nejspornějším bodem jednání byla otázka Plojharovy suspenze z kněžského úřadu za to, že navzdory církevnímu zákazu přijal poslaneckou a ministerskou funkci. Čepička hrozil zatčením tří kněží v případě, že Beran nevyhoví požadavku vlády. Beran toto odmítl a požadoval zveřejnit Plojharovu suspenzi i církevní stanovisko k událostem 14. června 1948. Následně Čepička přerušil jednání s církví podruhé.⁴⁶

V dalších měsících se napětí mezi církví a státem stupňovalo. Ústřední a nižší úřady nerespektovaly sjednané dohody a v srpnu 1948 připravovaly zestátnění některých církevních škol. V plném proudu bylo omezování náboženského tisku a spolků. K 1. prosinci 1948 byly zlikvidovány všechny církevní časopisy pro děti a mládež, o měsíc později veškerý katolický tisk kromě diecézních „Acta curiae“. Množily se případy zabírání církevních budov místními orgány.⁴⁷

Proti církvi se začalo postupovat administrativně a mocensky. Orgány Národní fronty vytvářely síť církevních referentů a komunistické instituce si vytvářely vlastní síť svých referentů a informátorů, kteří vyvíjeli aktivitu v centrech farností. Také Bezpečnost se začala více zajímat o církev. Jedno ze čtyř oddělení II. odboru, ustaveného v ústředí StB koncem roku 1948, bylo oddělení církevní. Obdobné struktury vznikaly i v krajích a okresech. Ve Státní bezpečnosti přitom převažovali radikálové, a zejména v regionech zastánci zvláště ostré proticírkevní linie.⁴⁸

V lednu 1949 se biskupové rozhodli přimět vládu k obnově vzájemných rozhovorů. Dne 18. ledna 1949 se v Praze sešla biskupská konference a druhý den její delegace navštívila prezidenta. Zde došlo k dohodě, že biskupové předloží své požadavky písemně a Gottwald doporučí vládě, aby v jednání se zástupci církve pokračovala. Slíbené memorandum biskupové schválili ještě téhož dne. Vyjadřovalo víru v možnost dohody a požadovalo mj. zastavit veřejné útoky proti církvi, spravedlivě upravit náboženský a církevní tisk a odstranit odbornou a sociální diskriminaci kněží, řeholníků a řeholnic.⁴⁹

Komunistické vedení podmínilo dohodu o požadavcích memoranda splněním čtyř podmínek ze strany církve. Šlo o prohlášení o oddanosti režimu, zrušení Plojharovy suspenze, potrestání

45 Kaplan, K.: C. d., s. 39-40.

46 Vaško, V.: C. d., s. 39.

47 Kaplan, K.: C. d., s. 46.

48 Kaplan, K.: C. d., s. 53-54.

49 Kaplan, K.: C. d., s. 57-58.

duchovních odsouzených za protistátní činnost a umožnění spolupráce kněží s orgány lidové správy.⁵⁰

V únoru 1949 byla jednání obnovena, ale o jejich účelnosti lze pochybovat. Čepička vytýkal církvi, že se dosud kladně nepostavila ke komunistickému režimu v Československu a mnohé kněží dokonce obvinil z protistátní činnosti. Trochta naopak dokazoval, že církev vždy pracovala k prospěchu celé společnosti a že současná vláda jí tuto činnost znemožňuje. Napjaté vztahy se ještě vyostřily po událostech ve Starém Smokovci. Ve dnech 22.-23. března 1949 se zde konala biskupská konference, která se zabývala čtyřmi požadavky vlády. Během zasedání bylo v jednací síni objeveno odposlouchávací zařízení. Vláda Beranovy protesty jen bagatelizovala a jednání mezi církví a státem bylo definitivně přerušeno.⁵¹

V dubnu 1949 předsednictvo ÚV KSČ schválilo zásadní změnu ve svém přístupu ke katolické církvi. Od dosavadních jednání přistoupilo k otevřenému boji. V následujícím období prosadilo celý systém opatření a zákroků, které měly církev oslabit takovým způsobem, aby se stala poslušným nástrojem moci. Hlavním tvůrcem tohoto systému byla církevní komise ÚV KSČ, jež vystupovala jako koordinátor a ve většině případů jako iniciátor opatření. V létě 1949 vznikla na KNV a ONV podle vládního nařízení č. 116 z 22. dubna 1949 o přesunech působnosti ve veřejné správě církevní oddělení, budovaná za pomoci organizací Národní fronty, která převzala působnosti ministerstva školství, věd a umění ve věcech církevních.⁵²

Založení Katolické akce bylo prvním a posledním pokusem státní moci o rozrušení struktury církve za využití mobilizace mas věřících. Ustavující konference KA se konala v Praze dne 10. června 1949. Účastníci přijali Provolání a zvolili šedesátičlenný ústřední výbor KA v čele s režisérem Národního divadla Ferdinandem Pujmanem a generálním tajemníkem poslancem Vojtěchem Törökem. Katolická akce měla zasadit klín mezi biskupy na jedné straně a nižší klérus a laiky na straně druhé, avšak narazila na odpor biskupů a Vatikánu. Biskupové už 7. června oznamovali duchovním, že účast na chystané KA bude stíhána církevními tresty a v pastýřském listě z 15. června označili KA za nezákonnou. O tři dny později odsoudil KA jako rozkolnickou Vatikán a vyhlásil exkomunikaci všech duchovních nebo laiků, kteří k ní přistoupili vědomě a dobrovolně. Kněží, kteří se ke KA přihlásili, odvolávali své podpisy, poukazovali na silný tlak komunistických funkcionářů a záměrně zkreslené ústní informace o

50 Kaplan, K.: C. d., s. 60.

51 Vaško, V.: Dům na skále 1. Církev zkoušená. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2004, s. 103-111.

52 Bulínová, M. – Janišová, M. – Kaplan, K. (eds.): C. d., s. 9-14.

obsahu Prohlášení KA. Většina věřících se nedala oklamat státní Katolickou akcí a sdílela stanovisko biskupského sboru. Katolická akce posléze zanikla.⁵³

Jestliže byla Katolická akce neúspěšná, řešení církevní otázky legislativní cestou se ukázalo jako mnohem efektivnější. Zákonem č. 217 ze dne 14. října 1949 byl zřízen Státní úřad pro věci církevní. Působnost církevních oddělení KNV a ONV byla pak vládním nařízením č. 232 ze dne 25. října 1949 koordinována s působností SÚC, kterému byla odborně podřízena. Prostřednictvím SÚC a církevních oddělení KNV a ONV stát administrativně ovládal vnitřní život církví. SÚC např. uděloval tzv. státní souhlas k výkonu kněžského úřadu, bez něhož se duchovní vystavoval nebezpečí střetu se zákonem. SÚC tedy převzal mnohé dosud výlučné pravomoce církevních institucí a stal se řídicím a dozorčím orgánem v oblasti církevního života.⁵⁴

Zákon č. 218 o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem ze dne 14. října 1949 byl další legislativní normou, která výrazně omezovala samostatné rozhodování církví. Kněží se stali fakticky státními zaměstnanci a církevní instituce neměly žádnou možnost zasahovat do jejich platových záležitostí. Nyní již byla církev v podřízeném postavení vůči státu nejen administrativně, ale i hospodářsky.⁵⁵

Propagátoři oficiální církevní politiky se snažili vytlačit náboženské projevy z veřejného života a redukovat je pouze na církevní obřady v kostelích. K dosažení tohoto cíle se používala nejrůznější opatření jako např. povinná úřední povolení k pořádání poutí, procesí a peněžních sbírek v kostelích, omezení výuky náboženství ve školách, převedení matrik z far na národní výbory, povinné občanské sňatky, atd.⁵⁶

Přede hrou k chystaným procesům s představiteli církve byl tzv. „číhošťský zázrak“. Během kázání faráře Josefa Toufara o třetí neděli adventní, 11. prosince 1949, se podle očitých svědků pohnul kříž na oltáři. Krátce poté byl Josef Toufar zatčen, ale jeho soudní proces se neuskutečnil. Zatčený kněz zemřel po brutálních výsleších na následky svých zranění. Události spojené s „číhošťským zázrakem“ však represivní orgány využily k vystupňování tlaku na představitele církve, řeholní řády a Vatikán.⁵⁷

Na počátku roku 1950 se připravovala likvidace řeholních řádů. Oficiální propaganda je podezírala z protistátní činnosti. Ve skutečnosti se vedení KSČ obávalo jejich výborné organizovanosti a pružných kontaktů mezi jednotlivými řádovými domy v tuzemsku i v

53 Kaplan, K.: C. d., s. 79-92.

54 Bulínová, M. – Janišová, M. – Kaplan, K. (eds.): C. d., s. 9-14.

55 Kaplan, K.: C. d., s. 100-101.

56 Bulínová, M. – Janišová, M. – Kaplan, K. (eds.): C. d., s. 9-10.

57 Vaško, V.: Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II. 1. vyd. Nakladatelství Zvon, Praha 1990, s. 123-128.

zahraničí. Komunistickým funkcionářům vadilo zejména odesílání zpráv o situaci řádů a církve u nás generálním představeným do Říma. Zároveň si uvědomovali značný vliv některých klášterů, jež spoluutvářely duchovní a kulturní život nejen věřících obyvatel celé republiky.⁵⁸

Soudní přelíčení s deseti představiteli řeholních řádů se uskutečnilo před senátem Státního soudu v Praze ve dnech 31. března až 5. dubna 1950 a jednalo se o první monstrproces s katolickou církví v Československu. Proces byl v celé republice medializován v tisku, rozhlase a v kinech byl o něm promítán krátký film. Devět řeholníků bylo odsouzeno k úhrnnému trestu odnětí svobody ve výši 132 let, s výjimkou Thdr. I. Mastil'iaka, který dostal doživotí.⁵⁹

Monstrproces s představiteli řeholních řádů měl ospravedlnit následný zákrok bezpečnostních složek státu proti klášterům. V noci ze 13. na 14. dubna 1950 proběhla první etapa *Akce „K“*, likvidace mužských řeholí. Kolem půlnoci obsadili ozbrojení příslušníci SNB, StB a oddílů Lidových milic klášterní budovy sedmi nejpočetnějších řádů, přinutili řeholníky sbalit si jen několik osobních věcí a potom je převezli do některého z centralizačních klášterů. Druhá etapa *Akce „K“*, týkající se zbylých osmnácti řeholí, proběhla ve dnech 27.-28. dubna téhož roku.⁶⁰

Výsledkem *Akce „K“* v českých zemích bylo umístění 1164 řeholníků v jednotlivých centralizačních klášterech a 76 v internačním táboře v Želivě. V celém Československu bylo *Akcí „K“* v obou jejích etapách postiženo 2376 řeholníků, z toho 2201 soustředěno a 175 internováno. Násilná likvidace mužských řeholí tak byla dokončena, i když komunističtí představitelé jakékoliv nařízení nebo zákon o zákazu činnosti řeholí nikdy z taktických důvodů nevydali.⁶¹

Podobným způsobem byly likvidovány také ženské řeholní řády. Již v březnu 1950 projednala církevní komise ÚV KSČ (církevní šestka) návrh ministra Čepičky na soustředění řeholnic do internačních táborů. Konkrétní plán na provedení *„Akce VŽK“* - vyklizení ženských klášterů – pak předložil Státní úřad pro věci církevní vedení KSČ koncem srpna 1950. *Akce „VŽK“* neprobíhala najednou, ale v etapách od konce srpna do října 1950. Státní moc zlikvidovala kolem 720 ženských klášterů, internováno bylo přes 10 000 řeholnic. Celá

58 Vlček, Vojtěch: Procesy s řeholníky v 50. letech a v první polovině 60. let. In: Stříbrný, J. a kol.: Církevní procesy padesátých let. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2002, s. 111-114.

59 Vlček, Vojtěch: Procesy s řeholníky v 50. letech a v první polovině 60. let. In: C. d., s. 118-120.

60 Vlček, Vojtěch: Procesy s řeholníky v 50. letech a v první polovině 60. let. In: C. d., s. 121.

61 Vlček, Vojtěch: Procesy s řeholníky v 50. letech a v první polovině 60. let. In: C. d., s. 122.

společnost byla tímto způsobem připravena nejen o vysoce vzdělané osobnosti, ale také o neúnavné pracovnice ve školství, výchově mládeže a v oblasti zdravotní a sociální.⁶²

Zhruba ve stejné době, kdy probíhala likvidace mužských řeholí, na východním Slovensku byla v plném proudu likvidace řeckokatolické církve. *Akce „P“*, kterou v srpnu 1949 schválila církevní šestka KSČ, vycházela vstříc představitelům pravoslavné církve a jejich snahám po rozšíření svého vlivu. Oficiálně byla akce prezentována jako návrat k pravoslavné církvi. Původně se mělo jednat o dlouhodobý proces, jehož organizační základnou by byly tzv. návratové výbory, ustavené v obcích a okresech z komunistů-uniatů i dalších příznivců pravoslaví. Výbory měly propagovat přestup k pravoslaví a po několika měsících jej na shromáždění delegátů věřících vyhlásit.⁶³

Představitelé pravoslaví v ČSR a v Moskvě však naléhali na urychlené řešení této otázky. Po návštěvě moskevské delegace pravoslavné církve v lednu 1950 se *Akce „P“* rozjela naplno. Ve všech obcích, kde uniaté žili, vznikly návratové výbory a zaměřily se hlavně na získávání kněží. Podle zpráv se podařilo získat kolem 20% řeckokatolických kněží, stejný počet přestup rozhodně odmítl, ostatní zůstávali nerozhodní. Během této kampaně docházelo i ke střetům zástupců návratových výborů s řeckokatolickými věřícími.⁶⁴

Akce „P“ vyvrcholila dne 28. dubna 1950. V ten den se v Prešově konal sjezd návratových komisí, který byl nazván církevním sněmem (soborem), přestože jej nesvolal žádný kompetentní církevní představitel. Sjezdu se zúčastnilo na 720 osob, tzv. laických zástupců řeckokatolíků, mezi kterými byli též lidé jiných vyznání, nevěrci delegovaní komunistickou stranou, atd. Tento nereprezentativní orgán navrhl jménem všech řeckokatolíků zrušení řeckokatolické církve a kolektivní přestup řeckokatolických kněží a laiků do pravoslavné církve. Usnesení prešovského soboru vzala vláda na vědomí dne 27. května 1950.⁶⁵

Krátce po ukončení soboru začali pravoslavní zabírat řeckokatolické kostely, fary a církevní majetek. Řeckokatolíci, kteří odmítli být bez vyznání či přestoupit k pravoslaví, byli podrobeni pronásledování. Na 200 kněží s manželkami a dětmi bylo vyvezeno do českých zemí se zákazem vrátit se na Slovensko. Odhady hovoří asi o 75% řeckokatolických kněží a laiků, kteří zůstali věrní katolické církvi. Také většina z těch, kteří podlehli nátlaku, chápala vynucený přestup k pravoslaví jako formální a dočasnou záležitost. K obnově činnosti řeckokatolické církve v Československu došlo teprve během „pražského jara“ v roce 1968.⁶⁶

62 Vaško, V.: C. d., s. 189-191.

63 Kaplan, K.: C. d., s. 114-115.

64 Kaplan, K.: C. d., s. 115-116.

65 Vaško, V.: C. d., s. 172.

66 Vaško, V.: C. d., s. 171-175.

Po neúspěchu státní Katolické akce, která měla věřící lid postavit do opozice vůči církevním hodnostářům, rozhodlo vedení KSČ o jejich izolaci. Likvidace klášterů byla jen jedním krokem k dosažení tohoto cíle. Dalším byla izolace biskupů.⁶⁷

Za použití perzekucí a represí dosáhl komunistický režim toho, že v roce 1954 mohli svůj úřad vykonávat ze sedmnácti biskupů pouze čtyři, a to ještě v omezeném rozsahu. Pět jich bylo ve vězení, ostatní v domácím vězení nebo v mírnější internaci.⁶⁸ K diskreditaci biskupského sboru měly posloužit také dva velké církevní procesy. V českém procesu „Zela a spol.“ byli na přelomu listopadu a prosince 1950 odsouzeni pomocníci biskupů. Ve slovenském procesu „Vojtaššák a spol.“ byli v lednu 1951 souzeni biskupové.⁶⁹

Tvůrci státní církevní politiky se zaměřili také na kněze. Na počátku 50. let působilo v českých zemích kolem 3000 kněží, na Slovensku 2000 kněží. Zástupci SÚC počítali s bezvýhradnou spoluprací sotva 50 kněží. Podle jejich odhadů souhlasilo s církevní politikou KSČ na 500 kněží, aktivní nesouhlas vyjadřovalo 700 kněží a kolem 1750 kněží se navenek nijak neprojevovalo. Situace mezi slovenskými kněžími byla obdobná.⁷⁰

Národní poutě měly manifestovat jednotu tzv. vlasteneckých kněží, věřících a komunistického režimu. V květnu 1950 se konala velká národní pouť na Svatém Hostýně a v červenci téhož roku národní pouť na Velehradě. Součástí této akce byla třídní celostátní konference katolického duchovenstva, které se zúčastnilo 464 kněží. K hlavním velehradským řečníkům patřili protagonisté pozdějšího kněžského mírového hnutí – ministr Josef Plojhar, profesor Josef Beneš a další. Konference ustavila tzv. Velehradský výbor katolického duchovenstva, který se přihlásil ke spolupráci s režimem a pro tzv. vlastenecké kněze vytvářel jakousi pevnější organizační formu. To bylo v době, kdy již naplno probíhalo zatýkání nepohodlných kněží. Mnozí z nich trávili své první měsíce ve vězení či v internaci.⁷¹

67 Vaško, V.: C. d., s. 180.

68 Bulínová, M. – Janišová, M. – Kaplan, K. (eds.): C. d., s. 10.

69 Kaplan, K.: C. d., s. 185.

70 Vaško, V.: C. d., s. 180.

71 Vaško, V.: C. d., s. 181-183.

2. Příběh P. Františka Petřů

2.1. 1911-1945

2.1.1 Mládí Františka Petřů

František Petřů se narodil 15. listopadu 1911 na pasekářské usedlosti ve Slopném u Vizovic jako nejstarší syn Františka a Anny, rozené Machů. Pocházel ze zemědělského rodu, který lze v matrikách bezpečně vystopovat v 1. pol. 18. stol. Zajímavostí je fakt, že když se v únoru 1910 otec Františka ženil, bral si dceru svého bratrance, na jehož polnostech potom se ženou hospodařili. Kromě zemědělců měl mladý František v rodokmenu i kováře a vzdáleným předkem z matčiny strany byl hostinský z nedalekého Vysokého Pole.⁷²

Otec Františka vycestoval v roce 1913 do Spojených států za prací. Bylo to v době, kdy i jiní obyvatelé Slopného odjížděli do zámoří s cílem vydělat si peníze, nebo se tam usadit natrvalo.⁷³

V roce 1917 začal mladý František navštěvovat obecnou školu ve Slopném. Ve stejném roce, kdy se v Rusku chopili moci bolševici a jejich ideologie, která mu bude později po řadu let ztrpčovat život.⁷⁴ Poměry ve škole tehdy nebyly nejlepší. Zejména v posledním roce války si řídící učitel František Tomsa stěžoval na nízkou účast žáků při vyučování, která nedosahovala ani 10 %, na špatné mravy žactva a časté krádeže. Školní sbírky do c.-k. rakouského vojenského fondu pro vdovy a sirotky v Brně dodávaly lesku pošramocené pověsti tehdejších školáků. Jedna z nich se konala na samém konci války. V seznamu dárců čteme, že František Petřů z č. p. 98, jako jeden z mála věnoval 1 korunu, která měla pro školní dívky svoji hodnotu. Ve školní kronice se k tomu píše: „...po vysvětlení říd. uč. Tomsou za jakým účelem se sbírka koná, z útrpnosti nad trpícími spoludruhy závodili žáci, kdo více dá. Veřejně promlouvali, že sedláci boháči někteří darovali jen několik haléřů, kdežto domkaři po koruně!“⁷⁵ Vznik nového státu skýtal řadu příležitostí pro talentované jednotlivce a František Petřů mohl díky úsporám z Ameriky finančně podpořit svého syna na studiích.⁷⁶ Mladý František byl v roce 1922 přijat na gymnázium v Uherském Brodě, kde se vzdělával po osm let.⁷⁷

Před maturitou už se František zabýval úvahami o svém budoucím poslání, které by bylo prospěšné i ostatním. Okolnosti svého rozhodnutí popsal po mnoha letech v dotazníku ve věznici na Mírově: „Na gymnáziu jsem si zvolil kněžství za své životní povolání, když mi

72 Pozůstalost B. Váni: Rodokmen Františka Petřů.

73 Pozůstalost B. Váni: Paměti B. Váni.

74 Spisovna OÚ Slopné: Školní kronika obce Slopné. Zápisy ze školního roku 1917-1918.

75 Spisovna OÚ Slopné: Školní kronika obce Slopné. Zápisy ze školního roku 1918-1919.

76 Národní archiv Praha: Tamtéž, Dotazník z věznice na Mírově z roku 1952.

77 Spisovna OÚ Slopné: Školní kronika obce Slopné. Zápisy ze školního roku 1922-1923.

ředitel gymnázia řekl: ‚Chcete-li opravdu pomoci našemu lidu, pak se obětujte a staňte se knězem; neboť v žádném jiném povolání nedá se pro lid udělat tolik, jako v katolickém kněžství.‘... “⁷⁸

V roce 1930 se tedy přihlásil do kněžského semináře v Olomouci. Zde úspěšně absolvoval 10 semestrů teologie a na svátek sv. Cyrila a Metoděje roku 1935 přijal kněžské svěcení. Stal se tak prvním dosud známým knězem ze své rodné farnosti.⁷⁹

2.1.2 Kaplanem v Kokorách

Své první zkušenosti v duchovní službě sbíral mladý novokněz František Petřů v Kokorách, vesnici nedaleko Přerova s kostelem Nanebevzetí P. Marie.⁸⁰

Možnost osobního setkávání s rodinou František neztratil. V roce 1942 navštívila jeho sestra Jiřina kurs pro domácí hospodyně v Kokorách a oba sourozenci mohli být takřka v denním kontaktu.⁸¹ Dokládá to humorně pojatá školní zpráva v tehdy běžném německo-českém vyhotovení, pořízená jejím budoucím švagrem, učitelem Petrem Heinzem. Jiřina se měla stát podle přání rodičů farskou hospodyní a pomáhat svému bratrovi, ale věci se měly jinak a Jiřina se po válce provdala.⁸²

Archivní materiály vypovídají o tom, že si František dokázal získat sympatie věřících a on sám na léta strávená v Kokorách rád vzpomínal. Kokorští jej chtěli za svého faráře a poté, co zemřel zdejší pan děkan, očekávali, že si František zažádá o místo právě u nich. Kromě toho si místní lidé kněze považovali a tak se tu nabízela možnost celkem poklidné a pohodlné služby. František tuto nabídku odmítl a po osmi letech práce kaplana svěřil své další kněžské působení do rukou olomouckého arcibiskupa.⁸³

2.1.3 Farářem v Rokytnici

Dne 1. října 1943 byl ustanoven farářem v sousední Rokytnici u Přerova.⁸⁴ Vystřídal P. Antonína Podivínského, který zde dlouhá léta působil, místní věřící si jej oblíbili a ten nyní odešel na kokorskou faru.⁸⁵ Bohumil Váňa, švagr Františka Petřů, po letech vzpomínal, že tato událost zanechala jistou hořkost. P. Podivínský musel opustit prostředí, se kterým se dokonale

78 Národní archiv Praha: Tamtéž, Dotazník z věznice na Mírově z roku 1952.

79 P. Matýsek, F. (Rkp.): Dějiny farnosti Újezd u Valašských Klobouk, s. 19.

80 Národní archiv Praha: Tamtéž, Dotazník z věznice na Mírově z roku 1952.

81 Pozůstalost B. Váni: Paměti B. Váni.

82 Pozůstalost B. Váni: Školní zpráva ze dne 23. 1. 1943, vyhotovená p. Petrem Heinzem.

83 SOKA Přerov: Fond ř.-k. farního úřadu v Rokytnici u Přerova, Majetkové věci. Dopis P. Petřů panu Havlíkovi z 10. 4. 1949 (neuspořádáno).

84 SOKA Přerov: Tamtéž, Obročí farního kostela v Rokytnici u Přerova, majetková sestava v roce 1944.

85 Dohnal, V. - Radaczyński, M.: Památník rokytnické farnosti a jejího kostela sv. Jakuba Staršího. KATOS, Přerov 2000, s. 11.

sžil⁸⁶ a rokytenští v něm ztráceli doslova otce své farnosti. Kněze, který jim přirostl k srdci pro své osobní vlastnosti, laskavý přístup k lidem a ochotu kdykoliv pomoci.⁸⁷

Pro P. Podivínského musel být odchod z Rokytnice bolestný ještě v jednom ohledu. Jeho počátky na této faře nebyly nijak růžové, jeho noví farníci na něj pohlíželi s despektem a teprve po roce si získal úctu, které se těšil po celou dobu své zdejší působnosti. V Kokorách v roce 1944 zemřel a je pochován na hřbitově v Předmostí u Přerova.⁸⁸

Z dostupné literatury, která se opírá o záznamy rokytenské farní kroniky je zřejmé, že P. Podivínský byl výjimkou a jeho předchůdci museli řešit nepříjemné situace více méně po celou dobu své duchovní služby. Na prvního rokytenského faráře P. Daniela Deutsche (zdejší farářem 1860-1879)⁸⁹ se místní dívali jako na lenocha, který se na farské zahradě modlí breviář, ačkoliv by se dle jejich mínění mohl zaměstnávat něčím užitečnějším.⁹⁰ P. Karel Bilčík (1879-1897) odešel na vlastní žádost na uvolněnou faru do Kokor a přestože P. Jan Vepřek zaznamenal nesporné úspěchy zejména v péči o kostel, příčinou sváru se stal požár v neděli po svátku sv. Ducha v roce 1900. Tehdy shořela kůlna na farské zahradě a oheň zničil i dva vedlejší domy, což vedlo ke sporům a obviňování faráře ze zodpovědnosti za požár. O několik let později odešel zklamán do Olomouce, kde nastoupil místo expeditora a sekretáře.⁹¹

Také František se musel zakrátko zabývat celou řadou problémů, ačkoliv ani v tomto případě nelze generalizovat a také v Rokytnici se našli lidé, kteří se snažili novému faráři jeho práci ulehčit.⁹²

Bydlení na rokytnické faře příliš pohodlné nebylo, o čemž svědčí archivní prameny: „*Farní budova pochází z první polovice minulého století. Místnosti v přízemí jsou velmi vlhké, zvláště ode dvora jsou zdi téměř až k 1. poschodí vlhkem úplně prosáklé, všechna okna jsou špatná a chatrná (žádné nedoléhá), podlahy v přízemí místy prohnílé, hospodářské budovy – zvláště krytina – velmi sešlé...*“⁹³ V roce 1947 došlo k opravě fary v celkovém nákladu 30 000 Kčs. Předseda MNV si později posteskl, že původně byla v plánu jen rekonstrukce prádelny a ne opravy v tak velkém rozsahu.⁹⁴ Přitom rokytnická obec se k opravám farní budovy sama zavázala již při založení místní farnosti v roce 1860.⁹⁵

86 Pozůstalost B. Váni: Paměti B. Váni.

87 Dohnal, V. - Radaczyňski, M.: C. d., s. 11.

88 Dohnal, V. - Radaczyňski, M.: C. d., s. 11-12.

89 Dohnal, V. - Radaczyňski, M.: C. d., s. 11.

90 SOKA Přerov: Tamtéž, Majetkové věci. Dopis P. Petřů panu Havlíkovi z 10. 4. 1949.

91 Dohnal, V. - Radaczyňski, M.: C. d., s. 11.

92 SOKA Přerov: Fond ONV Přerov, inv. č. 470, sign. 373, kart. 283. Opatření proti P. Petřů v Rokytnici.

93 SOKA Přerov: Fond ř.-k. farního úřadu v Rokytnici u Přerova, Majetkové věci. Obročí farního kostela v Rokytnici u Přerova, majetková sestava v roce 1944.

94 SOKA Přerov: Fond MNV v Rokytnici u Přerova, Protokolní kniha, zápis č. 10 ze dne 31. 8. 1947 (neuspořádáno).

95 Dohnal, V. - Radaczyňski, M.: C. d., s. 6.

2.1.4 Vztahy mezi rokytnickou a kokorskou farou, úloha rodiny Eichhoffů

Vztahy mezi rokytnickou a kokorskou farou jsou historické. Pro objasnění dalšího příběhu je nezbytné se zmínit o úloze rodiny Eichhoffů.

V roce 1835 koupil rokytnické panství od Jiřího Jana ze Sviny rytíř Josef Eichhoff, viceprezident dvorské komory ve Vídni.⁹⁶ Noví majitelé vlastnili rokytnský velkostatek až do jeho zestátnění v roce 1945.⁹⁷

Eichhoffové usilovali o zvelebení Rokytnice. Nechali zřídit nový hřbitov a dali postavit svoji rodinnou hrobku.⁹⁸ Jejich zásluhou vzniklo v roce 1835 lokální kaplanství při zdejším kostele sv. Jakuba, které bylo 25. února 1860 povýšeno na farnost za vydatné finanční spoluúčasti barona Eichhoffa. Tímto se Rokytnice vymanila z církevní podřízenosti Kokorám.⁹⁹

Touto událostí však vzájemné kontakty mezi Rokytníci a Kokorami ve smyslu personálního obsazení farních úřadů neustaly. Z Rokytnice do Kokor odešli P. Deutsch, P. Bilčík a P. Podivínský, naopak kostel Nanebevzetí P. Marie za kostelík sv. Jakuba vystřídali kokorští kooperátoři P. Vepřek, P. Petřů a na několik měsíců roku 1906 i P. František Štrampach jako administrátor.¹⁰⁰

V této souvislosti je nutné uvést, že Eichhoffové vykonávali patronátní práva v Rokytnici i v Kokorách. Přispívali jednou třetinou celkových nákladů do rozpočtu obou kostelních konkurenčních výborů a v jejich kompetenci bylo navrhnout kněze. Na místo faráře tedy mohli prosadit svého kandidáta, resp. mohli uplatňovat svá práva v případě střídání rokytnských a kokorských duchovních.¹⁰¹

Tato práva byla Eichhoffům v roce 1945 odeprána, když stát podle dekretu č. 12/1945 Sb. a dekretu č. 108/1945 Sb. zkonfiskoval jejich majetek, na kterém mj. vázl i patronát. Stejným způsobem se zacházelo i s baronem Pavlem Hevinem de Navarre, který byl patronem farnosti v nedalekém Citově. Šlo o dva jediné soukromé patronáty v obvodu pozdějšího přerovského okresu.¹⁰²

96 Dohnal, V. - Radaczyňski, M.: C. d., s. 5.

97 Dohnal, V. - Radaczyňski, M.: C. d., s. 5.

98 Dohnal, V. - Radaczyňski, M.: C. d., s. 6.

99 Dohnal, V. - Radaczyňski, M.: C. d., s. 5-6.

100 Dohnal, V. - Radaczyňski, M.: C. d., s. 11-12.

101 SOKA Přerov: Fond ONV v Přerově, inv. č. 601, sign. 291.8, kart. 349. Zpráva ONV o stavu patronátů.

102 SOKA Přerov: Tamtéž, Zpráva ONV ke zjišťování patronátů v kraji olomouckém z 27. 6. 1949.

2.1.5 Církevní majetek v Rokytnici

S příchodem do Rokytnice se František stal správcem duchovních ale i majetkových záležitostí farnosti. K jeho povinnostem patřila péče o farní obročí, kostelní jmění a majetek mešních a modlitebních nadací.¹⁰³

Farní obročí sloužilo osobním potřebám kněze a v Rokytnici je tvořila fara s pěti místnostmi o celkové hodnotě 12 630 korun, dále farská zahrada s výměrou 5539 m² o výnosové ceně 6098 korun a 24 haléřů. Místnímu faráři patřila také pětiprocentní jistina zajištěná rodinou Eichhoffů na velkostatku v Rokytnici ve výši 25 200 korun.¹⁰⁴ Od patronátu dostával roční důchod 1260 korun, který však konfiskací velkostatku po válce zanikl a 1. srpna 1946 zkončilo jeho vyplácení.¹⁰⁵ Výše uvedené údaje odpovídají situaci v roce 1944.¹⁰⁶

Jmění farního kostela sv. Jakuba spočívalo v pozemkovém majetku s výměrou 10 328 m² v ceně 23 300 korun (v roce 1948), jehož menší část se nacházela v katastru obce Žeravice. Tuto půdu měli v pachtu místní farníci, mj. rokytenský kostelník Vilém Koukal.¹⁰⁷ K 31. prosinci 1945 měl kostel v cenných papírech a ve spořitelně uloženu částku 38 745 korun a 50 haléřů. Výnos tohoto majetku byl používán na opravy kostela, různá pojištění, na zakoupení bohoslužebných potřeb a také na mzdy kostelním zaměstnancům.¹⁰⁸

Majetek mešních a modlitebních nadací sestával z cenných papírů, vkladů a pozemků a sloužil k úhradám mší a náboženských úkonů. Např. výtěžek Chudinské nadace Josefa Eichhoffa býval každoročně rozdělován mezi chudé, kteří se měli na oplátku ve výroční den baronovy smrti pomodlit v kostele růženec. V roce 1945 vlastnilo celkem 40 mešních a modlitebních nadací v cenných papírech 25 476 korun a 24 haléřů, majetek dalších 8 nadací představovaly pozemky v hodnotě 23 862 korun a 6 haléřů.¹⁰⁹

Péče o pozemky a finance však nebyla jedinou farářovou starostí a sám František o tom v dubnu roku 1949 napsal: „*Nestal jsem se ovšem knězem kvůli majetku. Kdybych byl hledal majetek, pak jsem mohl jít po smrti pana děkana do Kokor...*“¹¹⁰ Údaje o církevním majetku zde tedy uvádím pro informaci a také proto, že otázka hmotného zajištění církve se po válce stala jednou z příčin sporů mezi státem a církví.¹¹¹

103 SOKA Přerov: Fond ř.-k. farního úřadu v Rokytnici u Přerova, Majetkové věci. Majetková a daňová příznání farního úřadu.

104 SOKA Přerov: Tamtéž, Obročí farního kostela v Rokytnici u Přerova, majetková sestava v roce 1944.

105 SOKA Přerov: Tamtéž, Vysvětlení k žádosti o osvobození od majetkových dávek ze dne 21. 7. 1947.

106 SOKA Přerov: Tamtéž, Obročí farního kostela v Rokytnici u Přerova, majetková sestava v roce 1944.

107 SOKA Přerov: Tamtéž, Soupis půdy podle zákona ze dne 21. 3. 1948 o nové pozemkové reformě (trvalé úpravě vlastnictví k zemědělské a lesní půdě); P. Petřů vyplnil dne 14. 7. 1948.

108 SOKA Přerov: Tamtéž, Vysvětlení k žádosti o osvobození od majetkových dávek z 28. 3. 1947.

109 SOKA Přerov: Tamtéž, Odvolání ve věci dani z majetku mešních nadací z 2. 7. 1946.

110 SOKA Přerov: Tamtéž, Majetkové věci. Dopis P. Petřů panu Havlíkovi z 10. 4. 1949.

111 Kaplan, K.: C. d., s. 101.

2.1.6 Varhany

Ještě v roce 1943 se začal František zajímat o nové varhany pro rokytnický kostel. Původní záměr opravit starý nástroj z roku 1867 se ukázal jako nevhodný¹¹² a jelikož varhanní skříň z 2. pol. 19. století postrádala jakoukoliv uměleckou nebo historickou hodnotu, Památkový úřad v Brně nic nenamítal proti stavbě nových varhan,¹¹³ které by však na rozdíl od předchozích odpovídaly svým vnějším vzhledem baroknímu slohu kostela.¹¹⁴ Současně mělo dojít k barokní úpravě kostelního kůru. Dispoziční návrh nových varhan vypracoval profesor brněnské konzervatoře František Michálek, projektem slohové varhanní skříně a rozšíření kůru byl na doporučení Památkového úřadu pověřen architekt K. Madlmayr, rovněž z Brna.¹¹⁵

V březnu 1944 stavbu nových varhan povolila Arcibiskupská knížecí konzistoř v Olomouci. Ze tří varhanářských firem – Tuček, Melzer a Rieger – nabídla nejvýhodnější rozpočet firma Bratři Riegrové z Krnova. Nástroj z její dílny měl stát 186 700 korun.¹¹⁶ Nyní už zbývalo jen zadat objednávku příslušné firmě, ale do projektu zasáhly vnější okolnosti. V červnu se František sešel s prof. Michálkem¹¹⁷ a vzhledem k nejistým hospodářským poměrům se rozhodl odložit stavbu varhan až na dobu po válce.¹¹⁸

Nová žádost o rozpočet byla u Bratří Riegrů podána 14. října 1945,¹¹⁹ ale už o čtyři dny později se ke stavbě varhan nabídla firma Josef Kloss z Krnova. Kontakt na rokytnickou faru jí poskytl L. Bednařík z Rokytnice, který byl tehdy zaměstnán na krnovském Okresním úřadě. O praktikách konkurenčního boje v poválečné době svědčí korespondence firmy s farářem. Národní správce Klossova podniku totiž k výčtu veškerých výhod, které jeho firma nabízí, připojil také informaci o prozatímním národním správci Bratří Riegrů, panu Nevoralovi, a jeho spolupráci s gestapem během války.¹²⁰

Riegrové vyřídili Františkovu žádost až v listopadu. Nové varhany nabídli za 283 635 korun s dodací lhůtou 14 měsíců.¹²¹ Tehdy už František uvažoval o zádání stavby Josefu Klossovi, který byl údajně schopen vyřídít objednávku do Velikonoc roku 1946 v ceně 250 000 korun.¹²² Tento rozpočet však byl během dvou měsíců navýšen o 116 445 korun a celkové náklady včetně přestavby kůru by se vyšplhaly na 500 000 korun. Takový výdaj si rokytnická farnost

112 SOKA Přerov: Tamtéž, Majetkové věci. Korespondence s firmou „Jan Tuček“ z 3. 3. 1944.

113 SOKA Přerov: Tamtéž, Korespondence s arcibiskupskou knížecí konzistoří v Olomouci z 27. 3. 1944.

114 SOKA Přerov: Tamtéž, Majetkové věci. Korespondence s Památkovým úřadem v Brně z 26. 7. 1943.

115 SOKA Přerov: Tamtéž, Korespondence s arcibiskupskou knížecí konzistoří v Olomouci z 27. 3. 1944.

116 SOKA Přerov: Tamtéž, Korespondence s arcibiskupskou knížecí konzistoří v Olomouci z 31. 3. 1944.

117 SOKA Přerov: Tamtéž, Korespondence s prof. Michálkem z 29. 5. 1944.

118 SOKA Přerov: Tamtéž, Korespondence s arcibiskupskou knížecí konzistoří v Olomouci ze 17. 6. 1944.

119 SOKA Přerov: Tamtéž, Korespondence s firmou „Bratři Riegrové“ v Krnově z 22. 11. 1945.

120 SOKA Přerov: Tamtéž, Korespondence s firmou „Josef Kloss“ v Krnově z 18. 10. 1945-20. 11. 1945.

121 SOKA Přerov: Tamtéž, Korespondence s firmou „Bratři Riegrové“ v Krnově z 22. 11. 1945.

122 SOKA Přerov: Tamtéž, Korespondence s firmou „Josef Kloss“ v Krnově z 20. 11. 1945 a 7. 12. 1945.

nemohla dovolit.¹²³ Proto se František rozhodl alespoň pro opravu a vyladění starého nástroje, což provedla firma Bratří Riegrů za 36 204 korun a 50 haléřů.¹²⁴ Nových varhan se rokytenští farníci dočkali až za Františkova nástupce P. Jana Machálka.¹²⁵

2.2 1945-1950

2.2.1 Parcelace rokytnického velkostatku

Děni na nejvyšší politické úrovni se prostřednictvím krajských a okresních samospráv promítalo na úroveň místních národních výborů. Důslednost, s jakou MNV vykonávaly konkrétní nařízení pak závisela na horlivosti lokálních vůdců. Z archivních pramenů je zřejmé, že v Rokytnici u Přerova měli zejména po únoru 1948 převahu spíše zástánci ostřejšího proticírkevního kurzu. První náznaky budoucích sporů a střetávání různorodých zájmů je možné vysledovat již v roce 1946.¹²⁶

Tehdy došlo k parcelaci rokytnického velkostatku. Součástí bývalého panského majetku byly i parcely užívané římskokatolickým farním úřadem. Šlo o stavební parcely č. 52 (kostel), č. 174 (fara), č. 186 (márnice), pozemkové parcely č. 126 a č. 127 (zahrady) a č. 590/2 (hřbitov).¹²⁷ Baron Eichhoff je při zakládání farnosti věnoval dne 10. března 1860 k výhradnímu užívání zdejším farářům, ačkoliv na papíře byl stále jejich majitelem. Po právní stránce nezanikl farnímu úřadu nárok na užívání ani po změně majitele velkostatku v roce 1945¹²⁸ a proto byly tyto parcely z přidělového řízení vyloučeny.¹²⁹ Za tři roky bylo všechno jinak, ale zatím ještě jakýsi právní stát fungoval.¹³⁰

Místní Charitě spravované farním úřadem byla přidělena parcela č. 69 (rybník vedle zámku) a kousek parcely č. 70 (hráz rybníka). Část parcely č. 52, na níž stojí kostel měla být převedena pod majetek obce, aby se zajistil průchod k hasičské zbrojnici. Ke kostelu se měla na Františkovu žádost přičlenit (snad jako kompenzace) část obcí narokované parcely č. 70, ležící mezi rybníkem a kostelem, což se souhlasem MNV schválila i Místní rolnická komise a tuto změnu oznámila Národnímu pozemkovému fondu.¹³¹

Přidělení části parcely č. 70 ke kostelu by však znamenalo rozdělení obecní parcely na dva kusy. František proto v dopise navrhl ing. M. Hasíkovi z Přerova, který pracoval na provádění

123 SOKA Přerov: Tamtéž, Korespondence s firmou „Josef Kloss“ v Krnově z 26. 2. 1946.

124 SOKA Přerov: Tamtéž, Kolaudační protokol o opravě varhan z 31. 3. 1947.

125 Dohnal, V. - Radaczyński, M.: C. d., s. 12.

126 SOKA Přerov: Tamtéž, Korespondence s ing. Hasíkem ve věci parcelace rokytnického velkostatku.

127 SOKA Přerov: Tamtéž, Korespondence s ing. Hasíkem ve věci parcelace rokytnického velkostatku z 24. 6. 1946.

128 SOKA Přerov: Tamtéž, Dopis P. Petřů panu Havlíkovi z 10. 4. 1949.

129 SOKA Přerov: Tamtéž, Korespondence s ing. Hasíkem ve věci parcelace rokytnického velkostatku z 24. 6. 1946.

130 SOKA Přerov: Tamtéž, Dopis P. Petřů panu Havlíkovi z 10. 4. 1949.

131 SOKA Přerov: Tamtéž, Korespondence s ing. Hasíkem ve věci parcelace rokytnického velkostatku z 29. 11. 1946.

plánu MRK v Rokytnici, aby byla horní část postrádající přístup k ostatním obecním pozemkům přidělena k části kostelní. Šlo o nepatrnou výměru, takže otázka užitku zde nehrála roli. Navrhované řešení bylo formální záležitostí, mělo zajistit, aby obecní i kostelní část oné parcely č. 70 tvořily kompaktní celek.¹³²

V tomtéž dopise vyjádřil své stanovisko k již zmiňovanému přidělení části pozemku č. 70 (hráz rybníka) Charitě v Rokytnici. Pokud by Charita rybniční hráz skutečně získala, musela by se o ni pochopitelně také starat. Z tohoto důvodu Okresní Charita v Přerově jako nadřízený orgán ztratila o tento kus půdy zájem a František v této záležitosti nadále jednal pouze z vlastní iniciativy. Navrhoval přidělit celou hráz a ne jenom její část v šířce 2 metrů, což původně předložil předseda MNV L. Doležel. František argumentoval nařízením ministerstva orby č. 45 ř. z. o rybnících ze dne 14. února 1894, které chápe rybník a hráz jako jeden celek a zároveň varoval před možnými obtížemi při údržbě hráze, které by mohly v budoucnu nastat, jestliže by jedna polovina hráze patřila obci a druhá polovina Charitě.¹³³

O výsledku celého řízení nepodává citovaný archivní fond žádné informace. Důležitější je však obsah korespondence s ing. M. Hasíkem. František v ní ing. M. Hasíkovi předkládá k posouzení své návrhy ohledně přidělení půdy Charitě a kostelu a v případě, že by došel ke stejnému závěru, žádá jej, aby toto stanovisko sám předložil Místnímu národnímu výboru, event. Místní rolnické komisi v Rokytnici jako odborný posudek. A dále rokytnický farář píše: „Kdybych s tím první vystoupil já, mohl by v tom někdo hledat nějaký trik, a toho jsem dalek...“¹³⁴ To svědčí o nedůvěře mezi farním úřadem a vedením obce. Za povšimnutí stojí fakt, že již v roce 1946 mezi ostatními funkcionáři MNV vyčníval R. Šanc,¹³⁵ komunista a budoucí předseda Místního akčního výboru Národní fronty v Rokytnici, který se v roce 1949 podepsal pod udání na Františka.¹³⁶ L. Doležel zůstal předsedou MNV i po únoru 1948 a s ním vedl později František spor kvůli farské zahradě.¹³⁷

František patrně znal názory obou funkcionářů na církev a její představitele a z tohoto důvodu zřejmě požádal ing. M. Hasíka o diskrétnost. Co se týká parcelace, v této otázce projevil František určité hospodářské myšlení a vlastní návrhy dokázal podepřít příslušnými paragrafy.¹³⁸

132 SOkA Přerov: Tamtéž, Korespondence s ing. Hasíkem ve věci parcelace rokytnického velkostatku z 29. 11. 1946.

133 SOkA Přerov: Tamtéž, Korespondence s ing. Hasíkem ve věci parcelace rokytnického velkostatku z 29. 11. 1946.

134 SOkA Přerov: Tamtéž, Korespondence s ing. Hasíkem ve věci parcelace rokytnického velkostatku z 29. 11. 1946.

135 SOkA Přerov: Tamtéž, Majetkové věci. Výpis z protokolu MNV č. 45 o překnihování hřbitova.

136 SOkA Přerov: Fond ONV Přerov, inv. č. 470, sign. 373, kart. 283. Opatření proti P. Petřů v Rokytnici.

137 SOkA Přerov: Fond ř.-k. farního úřadu v Rokytnici u Přerova, Majetkové věci. Dopis arcibiskupské konzistoři v Olomouci ve věci farské zahrady z 31. 3. 1949.

138 SOkA Přerov: Tamtéž, Korespondence s ing. Hasíkem ve věci parcelace rokytnického velkostatku z 29. 11. 1946.

2.2.2 Nová pozemková reforma, žaloba k Nejvyššímu správnímu soudu v Praze

Dne 21. března 1948 byl schválen zákon o nové pozemkové reformě, která se dotýkala i majetku církví. Se souhlasem MRK bylo možné církvím ponechat půdu do maximální výměry 30 ha. Zemědělská a lesní půda o rozloze 1-30 ha podléhala soupisu a stala se předmětem výkupu. V případě, že by MRK k výkupu přistoupila, měla církevní instituce nárok na nejméně 1 ha půdy. Jestliže majetek historicky nebo umělecky cenného kostela přesahoval výměru 1 ha, bylo možné požádat o vynětí z výkupu právě s ohledem na kulturní hodnotu chrámu. Vyrážování takové stavby z vlastních zdrojů by totiž osvobodilo veřejné poplatníky od břemen církevních nákladů.¹³⁹

To byl také případ rokytnického kostela a z tohoto důvodu František uplatňoval nárok na ponechání kostelní půdy v původní výměře.¹⁴⁰ Předmětem výkupu nebyla fara, farská zahrada¹⁴¹ ani hřbitov, který jako majetek farní obce¹⁴² zastupované Místním národním výborem nepodléhal soupisu.¹⁴³ Výkupu nepodléhal také pozemkový majetek mešních nadací o celkové rozloze 38 621 m² a to z toho důvodu, že každá z nadací představovala samostatný právní subjekt a výměra půdy jednotlivých nadací nepřesáhla 1 ha.¹⁴⁴ Nová pozemková reforma se tedy rokytnického církevního majetku nijak zvlášť nedotkla. Přesto se kvůli němu František, jako jeho správce, dostal do sporu s úřady v jiné souvislosti.

Ministerstvo financí svým rozhodnutím ze dne 7. září 1948 nevyhovělo Františkově žádosti o osvobození pozemkového majetku mešních nadací od dávky z majetkového přírůstku a dávky z majetku, zatímco majetek ve formě vkladů a cenných papírů těchto dávek zprostito. Svůj verdikt odůvodnilo tím, že pozemkový majetek neslouží náboženským účelům bezprostředně, tedy svou podstatou, ale pouze svým výnosem.¹⁴⁵

Právní zástupce rokytnického farního úřadu dr. J. Řehulka dospěl po konzultaci s prelátem dr. Ozynulou z olomoucké konzistoře k závěru, že zamýšlená stížnost proti rozhodnutí ministerstva by mohla mít naději na úspěch a pro celou řadu podobných případů by byla precedentní. Proto vypracoval žalobu k Nejvyššímu správnímu soudu v Praze, v níž označil správní řízení ministerstva financí za vadné a nezákonné. Dle jeho mínění učinilo ministerstvo neprávem rozdíl mezi nadací pozůstávající z vkladů a cenných papírů a nadací, jejímž

139 SOKA Přerov: Tamtéž, Pokyny právního odboru arcibiskupské konzistoře v Olomouci z 30. 9. 1948.

140 SOKA Přerov: Tamtéž, Soupis půdy podle zákona ze dne 21. 3. 1948 o nové pozemkové reformě (trvalé úpravě vlastnictví k zemědělské a lesní půdě); P. Petřů vyplnil 14. 7. 1948.

141 SOKA Přerov: Tamtéž, Pokyny právního odboru arcibiskupské konzistoře v Olomouci z 30. 9. 1948.

142 SOKA Přerov: Tamtéž, Výpis z protokolu č. 45, sepsaného o schůzi MNV v Rokytnici u Přerova dne 6. 11. 1946.

143 SOKA Přerov: Tamtéž, Pokyny právního odboru arcibiskupské konzistoře v Olomouci z 30. 9. 1948.

144 SOKA Přerov: Tamtéž, Oznámení pozemků podrobených dani pozemkové podle zák. č. 49/Sb. z 21. 3. 1948; P. Petřů vyplnil 24. 9. 1948.

145 SOKA Přerov: Tamtéž, Majetkové věci. Žaloba k Nejvyššímu správnímu soudu v Praze z 20. 11. 1948.

majetkem je půda. Ve stížnosti se uvádí, že nadace sestávající z vkladů a cenných papírů také neslouží svému účelu svojí podstatou, ale výnosem (úroky), a přesto byly od zmiňovaných dávek osvobozeny. Nadace totiž může ke splnění svého účelu zužitkovat pouze výnos, nikoliv podstatu. Jedině tak lze zachovat nadační charakter příslušné instituce. V opačném případě by se nejednalo o nadaci, ale o dar, určený k jednorázovému využití.¹⁴⁶ Není jasné, jak byla tato záležitost nakonec vyřízena, protože jakékoliv další dokumenty v archivním fondu chybí. Jisté je jen to, že žalobou na ministerstvo financí v době po únoru 1948 mohl P. F. Petru vzbudit pozornost těch, kteří sledovali a později potlačovali každý projev kritiky nového režimu.

2.2.3 Spor o farskou zahradu

Již po válce se v Rokytnici začalo mluvit o zabrání farské zahrady a jejím přidělení na zahrádky k stávajícím sousedním domkům a také k domkům teprve projektovaným, které měly vyrůst na místě dřívějších panských stodol. Za celou dobu však nikdo o této věci s Františkem nejednal a vše se připravovalo tajně.¹⁴⁷

Teprve dne 23. února 1949 si přišel předseda MNV L. Doležel ještě s jedním členem MRK zahradu změřit. Předseda MNV požádal hospodyni o vpuštění do zahrady pod záminkou, že se jdou podívat na bývalé panské stodoly. František byl náhodou doma a proti jejich jednání ihned protestoval.¹⁴⁸

V březnu předseda MNV předal Františkovi již hotový plánec na rozdělení farské zahrady a požádal jej, aby v nejbližší době podal na MNV své vyjádření. Při tom naznačil, že pokud František nepřistoupí na rozdělení zahrady dobrovolně, provedou je sami. Zástupci MNV zpochybňovali církevní nárok na zahradu tvrzením, že po celou dobu byla knihovně připsána bývalému velkostatku, a že dosud nebyla jako konfiskát faře přidělena. Přestože v Rokytnici byl dostatek stavebních míst, operoval MNV s tím, že zahradu by bylo možné právě za tímto účelem rozparcelovat.¹⁴⁹

MNV zcela opomíjel fakt, že baron Eichhoff farnímu obročí zahradu řádně daroval a z tohoto důvodu se na ni nevztahoval dekret prezidenta republiky č. 12/1945 o konfiskaci majetku Němců, kolaborantů a zrádců a ani zákon o nové pozemkové reformě č. 46/1948 Sb., který v majetku církve zahrady ponechával.¹⁵⁰ Farní obročí se navíc stalo právoplatným majitelem zahrady na základě práva vydržení.¹⁵¹

146 SOKA Přerov: Tamtéž, Majetkové věci. Žaloba k Nejvyššímu správnímu soudu v Praze z 20. 11. 1948.

147 SOKA Přerov: Tamtéž, Majetkové věci. Dopis arcibiskupské konzistoři ve věci farské zahrady z 31. 3. 1949.

148 SOKA Přerov: Tamtéž, Majetkové věci. Dopis arcibiskupské konzistoři ve věci farské zahrady z 31. 3. 1949.

149 SOKA Přerov: Tamtéž, Majetkové věci. Dopis arcibiskupské konzistoři ve věci farské zahrady z 31. 3. 1949.

150 SOKA Přerov: Tamtéž, Majetkové věci. Dopis arcibiskupské konzistoři ve věci farské zahrady z 31. 3. 1949.

151 SOKA Přerov: Tamtéž, Majetkové věci. Dopis P. Petru panu Havlíkovi z 10. 4. 1949.

Jako první se o podíl z farské zahrady přihlásil K. Havlík. Jeho syn však už stavební místo přiděleno měl a ještě zarážející je skutečnost, že šlo o člena orelské organizace a lidové strany. Funkcionáři MNV snad záměrně přikládali Havlíkově žádosti největší váhu. Tvrdili, že jim samotným o rozdělení zahrady tolik nejde, ale co prý mají dělat, když na ně pan Havlík stále naléhá. To, že se o farskou zahradu přihlásil jako první lidovec pak nahrávalo zájemcům z řad KSČ, i když byli i takoví komunisté, kteří s dělením zahrady nesouhlasili.¹⁵²

František v této věci několikrát jednal s Judr. A. Vykopalem a v březnu 1949 přenechal řešení sporu právnímu odboru arcibiskupské konzistoře v Olomouci.¹⁵³

2.2.4 Utváření církevního referátu na ONV v Přerově

V květnu 1949 došlo k ustavení církevních referátů při všech ONV v olomouckém kraji. Dne 21. května se v Olomouci konala porada předsedů a tajemníků ONV, kde obdrželi instrukce, podle nichž vybírali církevní referenty. Tento pracovník se měl účastnit všech porad, které se konaly na ONV a týkaly se jeho oboru.¹⁵⁴

Novou funkcí byl na ONV v Přerově pověřen Vl. M. Strojil, původním povoláním dramaturg, za války vězněný v Kounicových kolejích v Brně. Jako církevní referent úzce spolupracoval s referátem pro všeobecnou vnitřní správu. V červnu jej nahradil Vil. Beneš, kterého v sprnu vystřídal Arn. Poláček, učitel z Brodku u Přerova označený za politicky naprosto spolehlivého.¹⁵⁵

Někdy mezi 1. a 3. červnem se konala první pracovní schůzka okresních církevních referentů, avšak detaily porady nejsou známy.¹⁵⁶

Ministerstvo školství, věd a umění požádalo dne 19. dubna 1949 arcibiskupskou konzistoř v Olomouci, aby v obvodu arcidiecéze vyhotovila přehled církevního majetku a jeho výnosů. Generální vikář dr. Zela upozornil farní úřady, že podobné soupisy může pořizovat pouze konzistoř a proto aby v této věci sami nic nepodnikaly.¹⁵⁷

Dne 25. května nařídil soupis církevního majetku ONV v Přerově. František odmítl soupis pořídit s odvoláním na předchozí sdělení generálního vikáře. Na faře v Rokytnici o tom byl

152 SOKA Přerov: Tamtéž, Majetkové věci. Dopis P. Petru panu Havlíkovi z 10. 4. 1949.

153 SOKA Přerov: Tamtéž, Majetkové věci. Dopis arcibiskupské konzistoři ve věci farské zahrady z 31. 3. 1949.

154 SOKA Přerov: Fond ONV Přerov, inv. č. 594, sign. 290.3, kart. 349. Zpráva KNV k organizaci kultové správy na ONV z 23. 5. 1949.

155 SOKA Přerov: Tamtéž, Zprávy ONV k otázkám kultové správy.

156 SOKA Přerov: Tamtéž, Zpráva KNV k organizaci kultové správy na ONV z 23. 5. 1949.

157 SOKA Přerov: Fond ř.-k. farního úřadu v Rokytnici u Přerova, Majetkové věci. Zpráva arcibiskupské konzistoře v Olomouci ve věci soupisu církevního majetku z 12. 5. 1949.

sepsán protokol za přítomnosti předsedy MNV L. Doležela, předsedy MAV NF R. Šance a vrchního finančního komisaře dr. Kyase.¹⁵⁸

2.2.5 Čtení pastýřských listů a počátek trestního stíhání

Dne 15. června 1949 vydali biskupové dva historické dokumenty, jimiž reagovali na založení Katolické akce a dosavadní počínání státu vůči církvi.¹⁵⁹ Prvním byl „Pastýřský list biskupů a ordinářů o spolupráci církve a státu“. Jeho prostřednictvím prohlásili, že byli vždy věrní republice a není pravdou, že neusilují o spravedlivou dohodu se státem. Naopak stát se všemožně snaží dohodě zabránit a církvi upírá její práva. Následuje výčet všech nezákonných opatření v oblasti církevního školství, tisku a spolků, kritika Katolické akce a výzva k ukončení proticírkevního postupu. Biskupové upozorňují, že státu již nejde o dohodu, ale o podřízení církve marxistické ideologii.¹⁶⁰

Druhým dokumentem byl „Hlas biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky“. Obsahem se podobá předešlému listu, avšak výjimečný je svým závěrem, v němž biskupové povzbuzují věřící k jednotě a věrnosti katolické církvi v očekávaném střetnutí se státní mocí:¹⁶¹ *„Kdyby však již k takové dohodě dojít nemohlo, poněvadž bylo rozhodnuto vést všemi prostředky vyhlazující boj proti církvi Kristově a zneužít ji zastřeným způsobem pro cíle bezbožecké, pak nastala hodina zkoušky pro katolíky v Československu;...“*¹⁶²

Dne 19. června 1949 o svátku Božího Těla František i přes výstrahu přečetl „Pastýřský list biskupů a ordinářů o spolupráci církve a státu“ a pronesl k němu vlastní komentář. Referát národní bezpečnosti ONV v Přerově na něj podal trestní oznámení pro přestupek § 32 zákona na ochranu lidovědemokratické republiky č. 231/1948 Sb. Dne 24. června 1949 provedli příslušníci okresního velitelství NB výslech na faře v Rokytnici. Poněvadž Františkovo jednání klasifikovali jako rozšiřování nepravdivé poplašné zprávy,¹⁶³ hrozil mu trest tuhého vězení od jednoho měsíce do jednoho roku.¹⁶⁴

Před budovou fary se shromáždilo mnoho obyvatel Rokytnice, kteří na dotaz vyšetřujícího orgánu odpověděli, že jsou rozhodnuti nevydat svého faráře k trestnímu stíhání. V zájmu

158 SOKA Přerov: Tamtéž, Majetkové věci. Opis protokolu z 25. 5. 1949, v němž P. Petřů odmítl pořídít soupis církevního majetku.

159 Vaško, V.: Dům na skále 1. Církev zkoušená. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2004, s. 145.

160 Pastýřský list biskupů a ordinářů ČSR o spolupráci církve a státu – červen 1949. In: Opatrný, A. a kol.: Pastýřské listy 1945-2000. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2003, s. 72-74.

161 Vaško, V.: C. d., s. 145-147.

162 Vaško, V.: C. d., s. 223.

163 SOKA Přerov: Fond ONV Přerov, inv. č. 594, sign. 290.3, kart. 349. Zpráva ONV z 28. 4. 1949 ve věci rozšiřování nepravdivých poplašných zpráv v kraji Olomouckém.

164 Sbírka zákonů republiky Československé, § 32, odst. 1 zákona č. 231/1948 Sb., s. 1466.

klidného průběhu vyšetřování proto příslušník NB přizval přítomné k jednání a v závěru vybídnul jednoho z občanů, aby pod sepsaný protokol připojil svůj podpis.¹⁶⁵

Ačkoliv Pastýřský list četlo více kněží z přerovského okresu, zákon na ochranu lidovědemokratické republiky použily bezpečnostní orgány jen proti Františkovi. Tři kněží, kteří na „závadnost“ listu nebyli předem upozorněni a přečetli jej, dostali výstrahu. Dalších devět kněží, kteří list přes varování Bezpečnosti četli, ale nedoprovodili jej vlastním komentářem, vyvázlo s pokutou 5000 Kč.¹⁶⁶

Dne 26. června 1949 byl v kostelích přerovského okresu čten „Hlas biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky“. Mezi jinými jej přečetl i František.¹⁶⁷

Na druhý den proběhlo v budově přerovského ONV vyšetřování kněží, obviněných z přestupku proti čl. 3, odst. 1 org. zákona. Ve zprávě adresované KNV v Olomouci píše předseda ONV K. Rosmus, že před budovou úřadu se shromáždilo 50 až 60 lidí, kteří se rozptýlili do postranních ulic a v klidu čekali na výsledek prováděného řízení.¹⁶⁸

Téhož dne se v Olomouci sešel okresní církevní referent Vil. Beneš s krajským církevním referentem dr. Dokoupilem. Beneš zde dostal instrukce pro další práci. Pro nastávající období se měl uvolnit od všech ostatních úkolů a věnovat se výhradně církevnímu referátu, dále měl pořídit kartotéku všech kněží, dokumentující jejich činnost a v obcích ustanovit církevní důvěrníky. V případě potřeby si mohl vyžádat pomocníka, ovšem politicky naprosto spolehlivého. Takový člověk by dostával měsíční plat 4500 Kč a od NF ještě dalších 1000 Kč. Odpoledne se Beneš účastnil založení krajského výboru Katolické akce, kde promluvil ministr Plojhar.¹⁶⁹

Dne 30. června 1949 sepsalo několik věřících petici, v níž požadovali zastavení trestního řízení proti Františkovi a zároveň ujišťovali, že „více se pan farář Frant. Petřů, pokud to nebude odporovati jeho církevnímu nařízení, nedopustí protistátních výroků...“¹⁷⁰ Tuto žádost předali místní organizaci KSČ, která svolala výborovou schůzi, na niž pozvala signatáře petice pod vedením B. Čelechovského. Čelechovský na schůzi oznámil, že mluvil s Františkem o situaci, která vznikla po přečtení pastýřského listu. František údajně uznal svoji chybu a slíbil, že se dalších protistátních výroků vyvaruje.¹⁷¹ Přítomní věřící se též zavázali, že

165 SOkA Přerov: Tamtéž, Zpráva ONV ve věci rozšiřování nepravdivých poplašných zpráv v kraji Olomouckém.

166 SOkA Přerov: Tamtéž, Zpráva ONV ve věci rozšiřování nepravdivých poplašných zpráv v kraji Olomouckém.

167 SOkA Přerov: Tamtéž, Zpráva ONV ve věci rozšiřování nepravdivých poplašných zpráv v kraji Olomouckém.

168 SOkA Přerov: Tamtéž, Zpráva ONV ve věci rozšiřování nepravdivých poplašných zpráv v kraji Olomouckém.

169 SOkA Přerov: Tamtéž, Zpráva KNV z 25. 6. 1949 o ustavení KV KA v Olomouci.

170 SOkA Přerov: Fond ONV Přerov, inv. č. 470, sign. 373, kart. 283. Opatření proti P. Petřů v Rokytnici.

171 SOkA Přerov: Tamtéž, Opatření proti P. Petřů v Rokytnici.

budou spolupracovat pokud možno se všemi občany Rokytnice na výstavbě obce a celého státu.¹⁷²

Vedení MO KSČ sdělilo, že jako stranická organizace nemají vliv na bezpečnostní orgány a proto nemohou do této věci nijak zasahovat. Avšak přislíbilo záležitost písemně postoupit předsedovi ONV K. Rosmusovi, který má kompetenci s Bezpečností jednat a stanovilo si dvě podmínky. Jak zástupci věřících, tak František měli podat písemné prohlášení. Navíc František, který měl dle vyjádření MO KSČ hlavní vinu na rozeštvání obce, měl svůj omyl veřejně, buď rozhlasem nebo z kazatelny, odvolat.¹⁷³

V neděli 3. července 1949 podal František veřejné vysvětlení k situaci kolem čtení Pastýřského listu. Místní komunisté pak žádost rokytenských věřících poslali do Přerova. Předsedovi ONV sdělovali, že František slíbil starat se pro příště pouze o věci církevní a že se již nikdy nedopustí ničeho, co by bylo namířeno proti státu nebo proti vládě lidovědemokratické republiky.¹⁷⁴

V písemném prohlášení k této věci František uvádí, že nikdy žádný protistátní výrok nepronese a není si vědom, že by se něčeho podobného dopustil. Připouští, že svůj komentář k Pastýřskému listu pronesl s rozčilením, což bylo způsobeno předchozím vzrušeným jednáním a zřejmě také proto byl jeho projev mnohými pochopen jako protistátní. Prohlásil však, že nic podobného neměl v úmyslu a jednalo se pouze o církevní věci. Na závěr dodal: „*Kdyby však někdo přece jen trval na tom, že mé výroky byly protistátního obsahu, ať pokládá toto mé prohlášení za jejich odvolání...*“¹⁷⁵

Dne 17. července 1949 byly při bohoslužbách čteny další dva listy, a sice dekret Sv. Stolice o exkomunikaci členů schizmatické Katolické akce a dopis arcibiskupa Karla Josefa. Jejich poselství si vyslechli také věřící v Rokytnici, avšak nejdříve František oznámil, co hodlá přítomným sdělit a poté dal v kostele hlasovat, zda má oba dokumenty přečíst či nikoliv. Farníci jeho návrh téměř jednomyslně zvednutím ruky odsouhlasili, a tak dekret i dopis přečetl. Po přečtení oba listy dobrovolně vydal příslušníkům NB.¹⁷⁶

Místní komunisté zareagovali velmi rychle. Již následujícího dne odeslali na ONV rozhořčený dopis, v němž pro Františka žádají co nejpřísnější potrestání podle zákona na ochranu lidovědemokratické republiky a aby už s ním bylo jednou provždy skoncováno. Potom, co sepsal své prohlášení, doufali alespoň v nějakou spolupráci, ale byli prý oklamáni.

172 SOKA Přerov: Tamtéž, Opatření proti P. Petřů v Rokytnici.

173 SOKA Přerov: Tamtéž, Opatření proti P. Petřů v Rokytnici.

174 SOKA Přerov: Tamtéž, Opatření proti P. Petřů v Rokytnici.

175 SOKA Přerov: Tamtéž, Opatření proti P. Petřů v Rokytnici.

176 SOKA Přerov: Fond ONV Přerov, inv. č. 601, sign. 291.8, kart. 349. Zpráva OV NB z 18. 7. 1949 o zabavení dekretu sv. Stolice a dopisu arcibiskupa Karla Josefa.

Komunisté Františka opět označili za původce neklidu v obci. Obzvláště je pobouřilo to, co přečtení dekretu předcházelo, „*kdy nechal dříve, než jej začal čísti, hlasovat, neboť se odvolával na ústavu, že veškerá moc pochází z lidu...*“¹⁷⁷ Pod dopis se vedle ostatních členů KSČ podepsal předseda J. Bednařík, jednatel Al. Mrázek, předseda MAV NF R. Šanc a Fl. Potůček, o kterém se ještě zmíním.¹⁷⁸

Okresní církevní tajemník Beneš předal dne 27. července 1949 dokumentaci týkající se Františka Petřů okresnímu velitelství NB v Přerově s žádostí o opis trestního oznámení, který však v archivním fondu chybí.¹⁷⁹

Podobně jako František se zachovala většina kněží z přerovského okresu. Celkem šesti kněžím byly listy zabaveny až po přečtení, ve třech případech se listů zmocnily bezpečnostní orgány ještě před jejich zveřejněním a sedm kněží je nevydalo vůbec. V Radslavicích byly dokumenty zabaveny ještě před bohoslužbami, ale tamní kaplan si zřejmě pořídil opis, takže s jejich obsahem věřící seznámil. Kněží, kterým příslušníci NB dekret a dopis odebrali ještě před nedělní mší, svým farníkům alespoň oznámili, čeho se listy týkaly. Listy byly většinou čteny bez komentáře, pouze Thdr. P. J. Sovka z klášterního kostela v Přerově k nim pronesl několik vět.¹⁸⁰

V Citově oba dokumenty přečetl P. L. Staněk, aniž k nim připojil svůj komentář. Odmítl listy vydat a po mši je vyvěsil na nástěnce v kostele. Orgánům NB se nepodařilo písemnosti zabavit ani potom, protože kostel v Citově byl strážěn hlídkami místních občanů. Aby se předešlo nežádoucímu incidentu, příslušníci NB raději vyčkali a o další instrukce požádali na krajském velitelství NB v Olomouci.¹⁸¹

2.2.6 Situace po 17. červenci 1949

Dne 19. července 1949 održel ONV v Přerově zprávu církevního tajemníka KNV dr. Dokoupila, v níž informuje o církevní situaci. Na několika místech republiky již biskupové a ordináři překročili k prvním exkomunikacím kněží a laiků, kteří se aktivně zúčastnili Katolické akce. Některým duchovním byl doručen písemný dekret s výzvou, aby předali faru nově ustanovenému knězi a u dalších byla exkomunikace provedena ústně zvláštními důvěrníky biskupů. Tam, kde exkomunikovaní kněží působili, navštěvovali tito důvěrníci

177 SOKA Přerov: Fond ONV Přerov, inv. č. 470, sign. 373, kart. 283. Opatření proti P. Petřů v Rokytnici.

178 SOKA Přerov: Tamtéž, Opatření proti P. Petřů v Rokytnici.

179 SOKA Přerov: Fond ONV Přerov, inv. č. 594, sign. 290.3, kart. 349. Zpráva okresního církevního referenta o kultových záležitostech ze dne 27. 7. 1949.

180 SOKA Přerov: Fond ONV Přerov, inv. č. 601, sign. 291.8, kart. 349. Zpráva OV NB z 18. 7. 1949 o zabavení dekretu sv. Stolice a dopisu arcibiskupa Karla Josefa.

181 SOKA Přerov: Tamtéž, Zpráva OV NB z 18. 7. 1949 o zabavení dekretu sv. Stolice a dopisu arcibiskupa Karla Josefa.

farníky a doporučovali návštěvu jiného kostela. Z druhé strany se vyskytly případy, kdy kněží odmítli posloužit laikům církevními svátostmi.¹⁸²

KNV v Olomouci z příkazu ministerstva vnitra uložil předsedům ONV, aby prostřednictvím SNB, církevních referentů a jejich důvěrníků, případně předsedů MNV sledovali, zda v jejich okresech nedochází k exkomunikaci. O situaci mají podávat týdenní hlášení.¹⁸³

Ti, kdo exkomunikaci prováděli nebo jejímu provedení jen napomáhali mají být předvoláni na ONV, kde je zástupci ONV vyzvou, aby toto opatření proti postiženému knězi či laikovi do 24 hodin odvolali. V případě, že neuposlechnou, bude jim vyměřen peněžitý trest, případně zahájeno trestní řízení podle zákona na ochranu lidovědemokratické republiky.¹⁸⁴

Ve zprávě ze dne 27. července 1949 sděluje okresní církevní referent Beneš svému nadřízenému orgánu na KNV, že na přerovském okrese k exkomunikaci kněží nedochází, protože se všichni postavili proti Katolické akci. Není mu znám ani žádný případ exkomunikace laiků. Dále uvádí, že systém důvěrníků a instruktorů ještě nebyl zaveden, protože v nejbližších dnech se práce ujme nový církevní referent, který si již vše zařídí podle svých potřeb. Co se týká soupisu církevního majetku, několik farních úřadů jej dosud nepředložilo.¹⁸⁵

Již 27. června 1949 odeslal ONV v Přerově na KNV v Olomouci soupis patronátů v přerovském okrese. Šlo o to zjistit, kdo byl patronem ke dni 9. května 1945 a kdo je jím nyní. Při pořizování evidence patronátů docházelo k různým omylům a přehmatům, takže se tento problém řešil ještě v polovině srpna 1949.¹⁸⁶

Dne 21. července 1949 vydal Ústřední akční výbor NF v Praze nařízení o soupisu všech církevních spolků. O pět dní později předal krajský církevní referent dr. Dokoupil tuto zprávu ONV v Přerově. Mělo se zjistit, jestli spolek funguje, jakou vyvíjí činnost a byl-li ve spolku akční výbor, jak se zhostil svých úkolů (očista spolku apod.). Soupis se týkal i spolků, které činnost nevyvíjí. Zprávu bylo nutno zaslat nejpozději do 29. července 1949.¹⁸⁷

Splněním tohoto úkolu byl pověřen pracovník referátu národní bezpečnosti ONV František Šidlík. V obvodu přerovského okresu bylo zjištěno celkem 33 církevních spolků, ale ani v

182 SOKA Přerov, Fond ONV Přerov, inv. č. 594, sign. 290.3, kart. 349. Zpráva KNV z 19. 7. 1949 v Olomouci o exkomunikaci vlasteneckých kněží v kraji Olomouckém, šetření, správní opatření.

183 SOKA Přerov: Tamtéž, Zpráva KNV z 19. 7. 1949 v Olomouci o exkomunikaci vlasteneckých kněží v kraji Olomouckém, šetření, správní opatření.

184 SOKA Přerov: Tamtéž, Zpráva KNV z 19. 7. 1949 v Olomouci o exkomunikaci vlasteneckých kněží v kraji Olomouckém, šetření, správní opatření.

185 SOKA Přerov: Tamtéž, Zpráva okresního církevního referenta o kultových záležitostech ze dne 27. 7. 1949.

186 SOKA Přerov: Fond ONV Přerov, inv. č. 601, sign. 291.8, kart. 349. Zprávy ONV o stavu patronátů na přerovském okrese.

187 SOKA Přerov: Tamtéž, Nařízení KNV o soupisu církevních spolků z 26. 7. 1949.

jednom z nich nebyl zřízen akční výbor. Většinou šlo o Farní Charitu, zaměřenou na výchovu křesťanské mládeže. V Rokytnici navíc fungovala Ozdobní jednota kostelní.¹⁸⁸

V souvislosti s přípravou zákona o státní úhradě osobních a věcných potřeb církví bylo potřeba zjistit, v jakém stavu se církevní majetek nachází. Dne 1. října 1949 rozeslal předseda ONV všem farním úřadům formuláře, do nichž měly zanést informace o stavu církevních budov. Tyto tiskopisy měly do 15. října odeslat zpět na ONV.¹⁸⁹

František tento formulář zcela jistě nevyplnil, protože od 1. do 29. října pobýval ve vyšetřovací vazbě pro přešestupek proti zákonu č. 231/1948 Sb.¹⁹⁰ Je docela možné, že jakýsi soudní proces se připravoval již v roce 1949. Dne 4. listopadu 1949 si totiž vyžádala Státní prokuratura v Praze od Krajské prokuratury v Uherském Hradišti výpis z rejstříku trestů. Součástí materiálů, nalezených na ambasádě USA je i výpis ze zprávy o Františkově pověsti, pořízený velitelem stanice SNB v Brodku u Přerova a ve Lhotě v okrese Valašské Klobouky.¹⁹¹ Rozhodnutím prezidenta republiky ze dne 12. listopadu 1949 však byla Františkovi udělena milost pod podmínkou, že se ve lhůtě jednoho roku nedopustí trestného činu podle zmíněného zákona.¹⁹² Zájem Státní prokuratury o Františkovu minulost tak mohl souviset i s přípravou této amnestie.

Během příprav a realizace církevních zákonů skončila ve vězení celá řada duchovních i laiků. Zároveň se připravovala zvláštní amnestie, která se měla týkat také rozsudků, vynesných v trestněprávním řízení. Podle Čepičky bylo od 19. června 1948 do 19. října 1949 vyneseno 84 rozsudků, z toho 46 právoplatných, ve vazbě bylo 85 kněží. Amnestie, provedená v listopadu 1949 sledovala jasný politický cíl: od amnestovaných kněží se vyžadovalo prohlášení, že k trestným činům byli vyzýváni biskupy nebo se jich dopustili pod jejich vlivem. Amnestováno bylo 99 kněží a 471 laiků a v amnestii správní 423 osob. Církevní šestka KSČ a také SÚC si od amnestie mnoho slibovaly a v tomto smyslu také o ní referovaly, avšak ve skutečnosti její ohlas a význam záměrně zveličovaly.¹⁹³

2.2.7 Konflikt s funkcionáři MNV a kázání dne 1. ledna 1950

V prosinci 1949 došlo v Rokytnici ještě k jednomu sporu a to v souvislosti s rozšířením starého hřbitova. Dne 7. června 1949 se na místě samotném sešli zástupci MNV, ONV a

188 SOKA Přerov: Tamtéž, Zpráva ONV o stavu církevních spolků z 28. 7. 1949.

189 SOKA Přerov: Tamtéž, Nařízení ONV o soupisu církevních budov z 1. 10. 1949.

190 Národní archiv Praha: Tamtéž, Příkaz k výkonu trestu z 28. 12. 1950.

191 Národní archiv Praha: Tamtéž, Výpis z rejstříku trestů z 8. 11. 1949 a zpráva o pověsti.

192 Národní archiv Praha: Tamtéž, Rozsudek Státního soudu v Praze z 31. 8. 1950, s. 14.

193 Kaplan, K.: C. d., s. 126-127.

Státního památkového úřadu v Brně. Přítomen byl také František a majitelka sousedního pozemku B. Houžvová. Dr. K. Svoboda ze Státního památkového úřadu prohlásil, že při rozšiřování hřbitova je potřeba zachovat stávající kamennou zídku po celém obvodu a pro vstup do nové části v ní pouze probourat několik vchodů. Rokytnický hřbitov je totiž chráněnou památkou a představuje jediný architektonicky jednotně řešený hřbitov z 1. pol. 19. století na Moravě.¹⁹⁴

Stavební referent ONV Rozsypal se přiklonil ke stanovisku dr. Svobody, což se nelíbilo předsedovi MNV L. Doleželovi a členovi obecní rady Č. Bartlovi. Když se Rozsypala ptali, proč nechce vyhovět jejich žádosti na zbourání zídky, odpověděl jim, že se mu ta zeď líbí. Načež Doležel řekl: „*Ať se to komu líbí nebo nelíbí, lidé zeď tak jako tak rozeberou a nebudeme se na to ptát žádného památkového úřadu...*“¹⁹⁵ Rozsypal jen dodal: „*Nevadí. Když ji rozeberete, postavíte novou!*“¹⁹⁶

František několikrát domlouval předsedovi MNV, že je nezbytné vyhovět žádosti památkářů, přesto se v prosinci začalo s bouráním zídky. František o tom vyrozuměl Státní památkový úřad,¹⁹⁷ který v této věci písemně zakročil u ONV v Přerově a MNV v Rokytnici.¹⁹⁸

K 1. lednu 1950 vešel v platnost zákon o vedení matrik. Tímto krokem byla dosavadní staletá praxe pozměněna tak, že matriky o narození a úmrtí občanů a o sňatcích nevedly již fary, ale pouze státní orgány. Ty také vystavovaly příslušné dokumenty, které dříve opatřovaly farní úřady. Záznam do matriky byl povinný, dobrovolně mohli rodiče dát novorozence pokřtít v kostele. Zároveň komunistické vedení rozhodlo v rámci rodinného a manželského kodexu zavést povinné a jedině právoplatné občanské sňatky na úřadech, teprve poté mohl být konán obřad církevní.¹⁹⁹

František při této příležitosti pronesl údajně štvavé kázání, v němž označil za vyloučené z církve ty katolíky, kteří vedle občanského sňatku neuzavřou sňatek církevní. František se později u soudu hájil, že jeho promluva se týkala výhradně církevních záležitostí, což soudní senát neuznal a činnost obviněného prohlásil za velezrádnou a za skryté štvání proti lidovědemokratickému zřízení a společenské soustavě republiky.²⁰⁰

194 SOKA Přerov: Fond ř.-k. farního úřadu v Rokytnici u Přerova, Majetkové věci. Zpráva ONV z 15. 6. 1949 o rozšíření hřbitova v Rokytnici u Přerova.

195 SOKA Přerov: Tamtéž, Dopis Státnímu památkovému úřadu v Brně z 23. 12. 1949 ve věci rozšíření hřbitova.

196 SOKA Přerov: Tamtéž, Dopis Státnímu památkovému úřadu v Brně z 23. 12. 1949 ve věci rozšíření hřbitova.

197 SOKA Přerov: Tamtéž, Dopis Státnímu památkovému úřadu v Brně z 23. 12. 1949 ve věci rozšíření hřbitova.

198 SOKA Přerov: Tamtéž, Zpráva Státního památkového úřadu v Brně z 27. 12. 1949 ve věci rozšíření hřbitova.

199 Kaplan, K.: C. d., s. 111-112.

200 Národní archiv Praha: Tamtéž, Rozsudek Státního soudu v Praze z 31. 8. 1950, s. 14.

Významnou událostí z hlediska církevně-politického, kterou SÚC připravil na začátek roku 1950, bylo složení slibu věrnosti lidovědemokratické republice. Byla k němu vyzvána většina duchovních všech církví. Akce byla zahájena 10. ledna 1950.²⁰¹

Se složením slibu souviselo i rozmísťování duchovních státní správou, jak ji k tomu zmocnily nové církevní zákony. Církevní šestka však nechtěla v době skládání slibů vyvolat s biskupy další konflikt, proto 5. prosince 1949 rozhodla nedělat jim v nejbližším období „žádný truc...nejmenovat zatím naše kněze, při jmenování se pokusit o dohodu s ordináři, a teprve kdyby toto řešení nebylo schůdné, použít ustanovení zákona. Souběžně pečovat o to, aby byli odstraňováni největší štváči...“²⁰²

2.2.8 Případ Floriána Potůčka

Františkovo kázání a snaha předejít blamáži při skládání slibu se staly bezprostřední záminkou k jeho zatčení a vzetí do vazby dne 11. ledna 1950. Zástupci MNV se ani potom klidu v obci nedočkali, spíše naopak. Fl. Potůček, člen výboru KSČ, ve spolupráci s Vl. Koukalovou a M. Havlíkovou organizoval mezi 20. a 30. lednem 1950 podpisovou akci za propuštění Františka.²⁰³

Potůček byl výslychán příslušníky StB na úřadovně MNV dne 5. února 1950, za přítomnosti předsedy MAV NF R. Šance a bezpečnostního referenta MNV Ant. Rozsypala. Oba funkcionáře prý slovně urážel a dokonce i fyzicky napadl, „přičemž urážka byla spojena s následky a překaženo skutečné konání úřadu, totiž provedení jeho výslechu...“²⁰⁴

Potůček při té příležitosti připomněl, že vedení MNV a KSČ vzalo jeho bratrovi konfiskát a bránil se, že on jako katolík jen hájil nevinně zatčeného Františka Petrů. Potůček dále prohlásil, že svou peticí chtěl bránit zájmy katolické církve proti komunistické straně, která církev katolickou pronásleduje. Dle jeho slov vládne v obci „šest zakuklenců cizáků...a musí se s nimi zatočit...“²⁰⁵

Fl. Potůček byl obžalován pro přečin schvalování trestného činu, pobuřování proti republice, popuzování a šíření poplašné zprávy podle příslušných paragrafů zákona č. 231/1948 Sb., pro přečin podle paragrafu 300 trestního zákona a dále pro přestupek podle paragrafů 312 a 313

201 Vaško, V.: Dům na skále 2. Církev bojující. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2007, s. 24-25.

202 Vaško, V.: C. d., s. 25.

203 Národní archiv Praha: Materiály k případu P. Petrů. Obžalovací spis k Okresnímu soudu v Přerově na Floriána Potůčka, Vlastimilu Koukalovou a Marii Havlíkovou z 5. 4. 1950.

204 Národní archiv Praha: Tamtéž, Obžalovací spis k Okresnímu soudu v Přerově...

205 Národní archiv Praha: Tamtéž, Obžalovací spis k Okresnímu soudu v Přerově...

trestního zákona. Vl. Koukalovou a M. Havlíkovou obžaloba vinila z přečinu schvalování trestného činu podle zákona č. 231/1948 Sb.²⁰⁶

MNV v Rokytnici musel řešit kromě petiční akce Fl. Potůčka ještě jednu nepříjemnost. Po zatčení Františka zde nebyl žádný kněz, který by vysvětil nový místní hřbitov. Rada MNV o této záležitosti jednala dne 27. ledna 1950 a písemně požádala ONV v Přerově o vyslání p. faráře z Předmostí.²⁰⁷

2.3 1950-1960

2.3.1 Příprava církevního procesu

Následující stať se týká především tzv. monstrprocesů a poznatky v ní obsažené reflektují přípravu církevních procesů Zela a spol. a Vojtaššák a spol. na podzim 1950, tedy již po Františkově odsouzení. Přesto ji na tomto místě uvádím jako pomůcku k pochopení zákulisní rezie sledovaného případu. Řadu závěrů lze totiž aplikovat i na proces s Františkem a je možné, že zkušenosti získané během inscenace a průběhu soudního líčení s tzv. skupinou František Petřů a spol. využilo lidovědemokratické soudnictví také později.²⁰⁸

Církevní procesy připravovala podle pokynů ÚV KSČ od 2. února 1950 pracovní skupina (koordinační komise; komise K) na ministerstvu spravedlnosti. Byli v ní zastoupeni funkcionáři ministerstev spravedlnosti a národní bezpečnosti, Státní prokuratury i SÚC. Zároveň se v rámci 2. sektoru Státní bezpečnosti zformovalo oddělení církve s referátem 50 – římskokatolická církev, jehož velitelem se stal B. Košař. Tyto církevní referáty vznikly na všech Krajských velitelstvích StB. Na Státní prokuratuře v Praze se přípravou procesů zabývalo IV. oddělení, které vedl dr. Karel Čížek. Samostatný senát pro církevní procesy byl ustanoven i u Státního soudu.²⁰⁹

Koordinační komise pracovala s využitím zkušeností z procesů Machalka a spol. a Horáková a spol. Jejími členy byli prokurátoři Čížek a Feješ, dále pánové zvučných jmen a funkcí jako Klos, Kopecký, Málek, Ziegler a také expert pro církevní otázky Havelka.²¹⁰

Po vytipování hlavních „pachatelů“ představiteli strany a vlády musela být sestavena „protistátní skupina“. To se dělo za aktivního přispění tzv. krajské bezpečnostní pětky, složené z krajského tajemníka KSČ, bezpečnostního tajemníka KV KSČ, bezpečnostního referenta

206 Národní archiv Praha: Tamtéž, Obžalovací spis k Okresnímu soudu v Přerově...

207 SOKA Přerov: Fond MNV v Rokytnici u Přerova. Protokolní kniha, zápis č. 24 ze dne 27. 1. 1950.

208 Rázek, A.: Scénář církevního procesu. In: Stříbrný, J. a kol.: Církevní procesy padesátých let. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2002, s. 85-88.

209 Rázek, A.: Scénář církevního procesu. In: C. d., s. 87.

210 Rázek, A.: Scénář církevního procesu. In: C. d., s. 87-88.

KNV, velitele KV StB, a velitele KV NB, kteří nejlépe znali situaci a zájmy KSČ v okruhu jejich místní působnosti.²¹¹

Starost o usvědčení „pachatelů“ přebírala StB. Začínala zatčením, které bylo často jen únosem a sama StB někdy nevěděla, proč určitou osobu vzala do vazby. Již samotnému zatčení předcházela v mnoha případech nezákonná činnost Bezpečnosti, spočívající v organizování provokací pomocí svých spolupracovníků, která pochopitelně vrcholila v nezákonném rozhodnutí o uvalení vazby a jejím výkonu. Spolupracovníky StB byli obvykle lidé v prostředí dobře známí, požívající důvěru postižených, tedy nikoliv členové a sympatizanti KSČ, ale křesťané.²¹²

Později, v roce 1963, když se strana vrátila k vyšetřování nezákonností proti vlastním členům, zaznamenal člen zvláštní komise KSČ Zářecký výrok bývalého ministra Kopřivy: *„Ano, to zatýkání odporovalo zákonům, ale tehdy se na to nebral zřetel. To došlo až v pozdějších letech k opatření, že se musejí dodržovat zákony. Sám jako ministr vnitra vydal rozkaz, ve kterém je stať připouštějící fyzické násilí!“*²¹³

Hlavním nástrojem při vyšetřování byla metoda fyzického násilí a slibů, poskytování jistých úlev, psychický tlak, nelidské zacházení, neuvěřitelné podmínky, v jakých byli vězňové drženi ve svých celách, neustálé vyčerpávající výslechy ve dne i v noci, tzv. udržovací výslechy, temnice, noční probouzení a další.²¹⁴

Udržovací výslechy byly stálým opakováním tzv. otázkového protokolu. Ten nebyl zápisem skutečných výpovědí vězně, ale jejich fabulace vyšetřovatelem StB podle vnitřních směrnic pro provádění výslechů. V řadě případů se na formulaci odpovědi podíleli i sovětští poradci. Neoficiálně přinášeli již od roku 1945 někteří spolupracovníci NKVD z období 2. světové války, nyní českoslovenští státní občané, sovětské zvyklosti do československé bezpečnosti (Pich-Tůma). Oficiálně však přišli sovětští poradci až v říjnu 1949, jako první gen. Lichačev a plk. Makarov.²¹⁵

Dne 1. srpna 1950 vešel v platnost nový trestní zákon a trestní řád, které významným způsobem pozměnily roli prokurátora. V politickém ohledu měl být naprosto spolehlivý. Prokurátor již nebyl vázán výsledky vyšetřování bezpečnostních orgánů, ale stal se hlavním organizátorem celého přípravného řízení a jeho průběh v případě potřeby usměrnil. Ve spolupráci se soudem připravoval průběh soudního přelíčení, jeho povinností bylo dbát na to, aby také soudní znalec hodnotil konkrétní případ politicky. V případě potřeby konal předseda

211 Rázek, A.: Scénář církevního procesu. In: C. d., s. 88.

212 Rázek, A.: Scénář církevního procesu. In: C. d., s. 88-89.

213 Rázek, A.: Scénář církevního procesu. In: C. d., s. 88-89.

214 Rázek, A.: Scénář církevního procesu. In: C. d., s. 89.

215 Rázek, A.: Scénář církevního procesu. In: C. d., s. 89-90.

senátu předporady se soudci z lidu, aby průběh soudního řízení byl plynulý a správně zapůsobil na přítomné obecenstvo. Pro zásadní představitele hry nazývané „hlavní líčení“ platilo, že „vystoupení prokurátora i soudce musí přesvědčovat o spravedlivém rozsudku nejen obviněného, ale i přítomné.“²¹⁶ Návrhy prokurátora během hlavního líčení se pokládaly za závazné a v případě, že soudní senát byl jiného názoru, rozhodnutí padlo po předchozí poradě v prezidiu.²¹⁷

2.3.2 Příprava soudního procesu se skupinou „František Petřů a spol.“

Na návrh Státní prokuratury v Praze ze dne 20. dubna 1950 bylo ve věci P. Františka Petřů zahájeno přípravné vyšetřování. Následně vznesly vyšetřující orgány důvodné podezření, že se František dopustil trestných činů proti zákonu č. 231/1948 Sb. V usnesení rady Státního soudu v Praze, které se zmiňuje o výsledku vyšetřování však není konkretizován jediný paragraf, proti kterému se měl František provinít. Přitom úřední formulář to výslovně vyžaduje. Je otázkou, do jaké míry jde o nedbalost při zápise či skutečnost, že ačkoliv bylo vzneseno důvodné podezření, konkrétní vinu bylo třeba teprve „vymyslet“.²¹⁸

Usnesení rady Státního soudu ze dne 9. května 1950, zasláné Státní prokuratuře, opravňuje podle § 13 odst. 1 a 3 zákona č. 23/1948 Sb. k zabavení veškerého majetku obviněného na území Československé republiky, a to ještě před samotným rozhodnutím soudu. Pod usnesením je podepsán místopředseda Státního soudu dr. Václav Černý.²¹⁹

Dne 20. května 1950 vyhotovila Státní prokuratura obžalovací spis, který byl zaslán předsedovi senátu Státního soudu. Spis již obsahuje jména všech dvaceti obžalovaných, kteří v srpnu stanuli před soudem. Údajně pachatele trestné činnosti rozděluje do skupin, v nichž měli působit a klasifikuje jejich provinění. František byl obžalován mj. pro spolčení za účelem rozvrácení lidovědemokratického zřízení, avšak nikde nefiguruje jako vedoucí protistátní skupiny. To znamená, že již v květnu byl vypracován hrubý náčrt procesu a „přidělování rolí“ obžalovaným a doladování detailů probíhalo v následujících měsících.²²⁰

Státní soud dne 31. července 1950 rozhodl, že hlavní přelíčení o obžalobě proti Františkovi Petřů a spol. se bude konat v termínu 29. – 31. srpna. Skupině obžalovaných byla připisována následující trestná činnost.²²¹

216 Rázek, A.: Scénář církevního procesu. In: C. d., s. 85-86.

217 Rázek, A.: Scénář církevního procesu. In: C. d., s. 86-87.

218 Národní archiv Praha: Tamtéž, Usnesení rady Státního soudu v Praze z 9. 5. 1950.

219 Národní archiv Praha: Tamtéž, Usnesení rady Státního soudu v Praze z 9. 5. 1950.

220 Národní archiv Praha: Tamtéž, Obžalovací spis ke Státnímu soudu v Praze z 20. 5. 1950.

221 Národní archiv Praha: Tamtéž, Vyrozumění Státní prokuratury z 31. 7. 1950 o termínu konání hlavního přelíčení.

Zločin proti § 1, odst. 1, písm. c, zák. č. 231/1948 Sb. znamenal ničení nebo rozvracení lidovědemokratického zřízení, společenské a hospodářské soustavy republiky, zaručené ústavou a byl trestán těžkým žalářem od 10 do 25 let, nebo na doživotí.²²²

Paragraf 1, odst. 2 téhož zákona stanoví za tentýž zločin stejné tresty pro toho, kdo by se při jeho provádění spolčil se zahraničními činiteli.²²³

Několik obžalovaných se zodpovídalo z údajného hromadění zbraní a střeliva a proto se zmíním o § 1, odst. 3, písm. c téhož zákona, který za tento zločin uděluje trest smrti.²²⁴

Další byli obžalováni pro zločin proti § 35, odst. 1 a 2 téhož zákona, tedy že nepřekazili či neoznámili trestnou činnost, za což jim hrozil těžký žalář od jednoho roku do pěti let.²²⁵

Dále padlo obvinění za činy proti § 3, zák. č. 48/1931 Sb. a proti § 2, odst. 1 zák. č. 50/1923 Sb., v tomto případě za přípravu úkladů o republiku, což bylo trestáno těžkým žalářem od jednoho do pěti let a za zvláště přitěžujících okolností těžkým žalářem od pěti do deseti let.²²⁶

Vyšetřovací vazbu strávil František ve vězení v Praze na Pankráci. V letech 1889-1952 zde byla věznice Krajského trestního soudu v Praze XIV. s kapacitou až 3000 vězňů. Od roku 1949 zde bylo kromě tzv. soudní vazby i 78 cel uzavřeného vyšetřovacího oddělení krajského velitelství StB Praha s kapacitou až 360 osob a od října 1952 také Útvar nápravných zařízení Praha XIV. ministerstva národní bezpečnosti.²²⁷

Na popravišti pankrácké věznice ukončilo život 150 z celkem 450 osob popravených v Československu v letech 1948-1989. Od roku 1954 bylo zdejší popraviště jediným v Československu a od té doby zde bylo do roku 1989 vykonáno 152 exekucí. Mezi jmény zde popravených najdeme např. dr. Miladu Horákovou, kurýra zahraničního odboje Štěpána Gavendu či generálního tajemníka KSČ Rudolfa Slánského. V areálu pankrácké věznice se nachází i tzv. sekýrárna, v níž bylo v letech 1943-1945 nacisty popraveno 1075 československých vlastenců.²²⁸

2.3.3 Soudní proces

Dne 29. srpna 1950 v 8:00 hod. předstoupilo před senát č. VII Státního soudu v Praze²²⁹ dvacet obžalovaných. P. F. Petrů (římskokatolický kněz, Rokytnice, *1911), B. Kulišan

222 Sběrka zákonů republiky Československé, Zákon na ochranu lidovědemokratické republiky č. 231/1948 Sb. ze dne 16. 10. 1948, s. 1461.

223 Tamtéž, s. 1461.

224 Tamtéž, s. 1461.

225 Tamtéž, s. 1467.

226 Sběrka zákonů a nařízení státu československého, Zákon na ochranu republiky č. 50/1923 Sb. ze dne 31. 3. 1923, s. 207.

227 [Vězeňství, věznice Praha-Pankrác \(cit. 2010-04-15\). Dostupné na: www.totalita.cz/vez/vez_vez_pha_pankrac.php](http://www.totalita.cz/vez/vez_vez_pha_pankrac.php).

228 Tamtéž.

229 Národní archiv Praha: Tamtéž, Vyrozumění Státní prokuratury z 31. 7. 1950 o termínu konání hlavního přelíčení.

(dělník, Rokytnice, *1929), Vl. Čechák (obchodní příručí, Rokytnice, *1928), V. Fejta (obchodní příručí, Přerov, *1922), Ant. Dostál (rolník, Rokytnice, *1921), Judr. Zd. Mohapl (advokát, Přerov, *1906), J. Čechák (úředník finančního úřadu, Mikulov, *1907), Al. Roubal (úředník firmy Panák, Rokytnice, *1929), Vin. Obrtel (obchodní příručí, Rokytnice, *1931), Old. Sládeček ml. (elektrotechnický učeň, Rokytnice, *1931), Fr. Přeslička ml. (kupecký učeň, Přerov, *1933), J. Obrtel (student, Rokytnice, *1930), J. Roubal ml. (automechanický učeň, Rokytnice, *1932), J. Havlík (zemědělský dělník, Rokytnice, *1928), F. Sládek (dělník, Rokytnice, *1929), M. Malančuková (úřednice ČČK, Rokytnice, *1927), Vl. Horák (zaměstnanec ČSD, Rokytnice, *1922), Ant. Chytil (rolník, Rokytnice, *1925), Vl. Hudec (student, Přerov, *1929) a J. Bednařík (dělník, Přerov, *1926). Hlavnímu přelíčení předsedal Judr. Vladimír Siegl, žalobu zastupovala Pechoušková a Ivanová. Státní prokurátor zaslal dne 31. srpna 1950 zprávu o průběhu a výsledcích hlavního přelíčení Generální prokuratuře, kde se případem zabývala referentka Pechoušková a jako aprobant dr. Ziegler.²³⁰

Obžaloba označila Františka za organizátora skupiny a intelektuálního původce veškeré trestné činnosti. Údajně v srpnu 1948 přemluvil A. Roubala, B. Kulišana, J. Obrtela a Vl. Hudece ke spolupráci na rozmnožování a šíření protistátních letáků. Mělo se jednat o list arcibiskupa Berana o suspenzi ministra Plojgara, článek o církevních poměrech v Polsku a kopii dopisu Ústředního výboru NF adresovaného Ústřednímu výboru KSČ, který pojednával o chystaném proticírkevním postupu. Tyto letáky prý byly vytištěny v počtu asi 300 kusů a rozeslány okolním farním úřadům v obálkách s razítkem „Svaz přátel SSSR“. Podle obžaloby si František při jejich výrobě počínal konspiračně a své „spolupachatele“ vyzýval k zachování mlčenlivosti.²³¹

František byl dále obviněn z toho, že v červnu a červenci 1949 přečetl Pastýřské listy a exkomunikační dekret sv. Stolice, které hanobily Katolickou akci a politiku KSČ. Podle názoru senátu Státního soudu to byli biskupové a papež, kdo zavinili napětí ve vztazích církve a státu, přičemž „*obviněný projevil se zde jako fanatický vykonavatel vůle Vatikánu a vysoké hierarchie...*“²³² V odůvodnění rozsudku se píše, že jak letáky, tak Pastýřské listy vyzývaly k odstranění vlády a KSČ jako vedoucí složky NF, což by se při údajné věrnosti obyvatelstva lidovědemokratickému zřízení neobešlo bez násilí. František byl označen za stoupence vatikánské politiky, která prý ve spolupráci se západními imperialisty a vládou USA usilovala o rozvrat mírového tábora lidových demokracií. Obžaloba jej dále vinila z toho, že Ant.

230 Národní archiv Praha: Tamtéž, Zpráva státního prokurátora Generální prokuratuře z 31. 8. 1950 o výsledku hlavního přelíčení.

231 Národní archiv Praha: Tamtéž, Rozsudek Státního soudu v Praze z 31. 8. 1950, s. 7-11.

232 Národní archiv Praha: Tamtéž, Rozsudek Státního soudu v Praze z 31. 8. 1950, s. 11.

Dostálovi napomohl k útěku do zahraničí poskytnutím kontaktu na rodinu Eichhoffů a na klášter redemptoristů ve Vídni.²³³

Al. Roubal, inspirován příkladem Františka, měl založit vlastní skupinu a ve spolupráci s B. Kulišanem a Vin. Obrtelem vytisknout několik letáků. Šlo o články „Občané a občanky“ a „Robin“, které rozdali bratrovi Al. Roubala Jaroslavovi, M. Malančukové, J. Havlíkovi, F. Sládkovi a Vl. Čechákovi. Tyto letáky vyzývaly k věrnosti katolické církvi a k odhodlání čelit komunistickému teroru, vzpomínaly památku dr. Beneše a vyjadřovaly nesouhlas se záborem církevní půdy.²³⁴

Z podílu na výrobě a rozšiřování letáků a štítků s protistátními hesly byli obžalováni také J. Vykopal, O. Sládeček, Vil. Obrtel, F. Přeslička, Vl. Horák a Ant. Chytil. Mělo jít o leták s nadpisy „Sestry a bratři“, „Člověk dvouletky“ a štítky s nápisy „Pryč s KSČ“, „KSČ je zrada a teror na ČSR“ a „Sabotujte pětiletý plán“. Al. Roubal údajně vyzval k utvoření přípravného výboru, který by se ujal vedení obce v případě státního převratu. Zároveň prohlásil, že by bylo možné napojit se na ilegální skupinu v Přerově. K ustavení přípravného výboru však nedošlo a zmíněná skupina pracovala alespoň na výrobě letáků.²³⁵

Vin. Obrtel byl obviněn z nezákonného držení poplašné pistole, revolveru a 140 kusů ostrých nábojů. F. Přeslička měl zase vejít ve styk s ilegální skupinou M. Sedláka v Hostýnských horách, která prý připravovala sabotážní akce. K. Špačkovi, který byl členem této skupiny údajně předal pistoli a 30 nábojů.²³⁶

B. Kulišan, který pracoval na brigádě v ostravských dolech zde při jedné příležitosti zesměšnil portrét prezidenta, za což měl být potrestán zařazením do TNP (trestněprávní prapor). Proto utekl zpátky do Rokytnice, kde se ukrýval ve stodole Ant. Dostála. Dne 11. června 1949 pak ve večerních hodinách vytloukl kamením okna funkcionářů KSČ v Rokytnici a svůj čin později ještě zopakoval. S Vl. Čechákem, Ant. Dostálem a V. Fejtou se domluvil na odchodu do amerického okupačního pásma ve Vídni. Vl. Čechák smluvil podrobnosti útěku se svým strýcem J. Čechákem z Mikulova, který jim také pomohl přes hranice. V Rakousku však byli zadrženi a vráceni zpět do Československa.²³⁷

Ant. Dostál nakonec do zahraničí neodešel. Skupinu uprchlíků pouze doprovodil na hraniční čáru, aby znal cestu pro případ, že by potřeboval také utéci. Okresní soud v Přerově jej totiž odsoudil za protistátní výrok podle zákona č. 231/1948 Sb. k pěti měsícům tuhého vězení. Po návratu do Rokytnice mu jeho právní zástupce Judr. Zd. Mohapl sdělil, že Krajský soud

233 Národní archiv Praha: Tamtéž, Rozsudek Státního soudu v Praze z 31. 8. 1950, s. 10-15.

234 Národní archiv Praha: Tamtéž, Rozsudek Státního soudu v Praze z 31. 8. 1950, s. 15-16.

235 Národní archiv Praha: Tamtéž, Rozsudek Státního soudu v Praze z 31. 8. 1950, s. 16-19.

236 Národní archiv Praha: Tamtéž, Rozsudek Státního soudu v Praze z 31. 8. 1950, s. 20-21.

237 Národní archiv Praha: Tamtéž, Rozsudek Státního soudu v Praze z 31. 8. 1950, s. 22-25.

v Olomouci nevyhověl odvolání v této věci a že tedy musí nastoupit trest. Od svého advokáta si vyžádal kontakt na spolehlivou osobu v zahraničí a P. F. Petřů mu poskytl adresu kláštera redemptoristů a rodiny Eichhoffů ve Vídni. Ant. Dostál byl údajně ozbrojen, několik dní se skrýval v okolí Rokytnice, avšak nakonec byl zatčen.²³⁸

Ant. Dostál měl problémy již dříve. Dne 2. září 1948 měl pronést větu: „*To máme demokracii, Masaryka zavraždili a prezidenta Beneše utrápili.*“²³⁹ Ant. Dostála tehdy udala A. Šancová, manželka předsedy MAV NF v Rokytnici R. Šance, a ONV v Přerově mu vyměřil pokutu 3000 Kčs.²⁴⁰

Judr. Zd. Mohapl a J. Čechák byli obviněni za napomáhání k útěku do nepřátelské ciziny, Vl. Horák, Ant. Chytil a J. Bednařík za neoznámení trestného činu.²⁴¹

Všem obžalovaným přitížila skutečnost, že svými činy dle názoru soudního senátu vyjádřili nepřátelství lidovědemokratické republice. P. F. Petřů pak opakovaně páchal trestnou činností a svého kněžského postavení zneužil k politickému ovlivňování věřících. Pro několik obžalovaných byla polehčující okolností jejich dosavadní trestní bezúhonnost a také to, že se alespoň částečně přiznali.²⁴²

Ve své závěrečné řeči František prohlásil, že pouze konal svoji kněžskou povinnost, požádal o milost pro své spoluobviněné a o to, aby mohl převzít jejich trest. Senát Státního soudu však jeho slova interpretoval po svém: „*Uznan proto soud Františka Petřů ve všech vylíčených směrech vinným zločinem velezrady a nemůže dáti víře jeho obhajobě, že vše co činil proti republice, činil bez zlého úmyslu a tím falešněji vyzněla jeho závěrečná slova obhajoby, kde se hleděl vylíčiti jako oběť, která trpí jedině za vykonávání církevních příkazů a kde patheticky žádal, aby mohl svoji vinu odčinití také převzetím trestu ostatních obviněných pokud s ním přišli do styku...*“²⁴³

Všech dvacet obžalovaných bylo odsouzeno k trestu odnětí svobody. P. F. Petřů na 15 let, B. Kulišan 14 let, Vl. Čechák 13 let, V. Fejta 11 let, Ant. Dostál 12 let, Judr. Zd. Mohapl 10 let, J. Čechák 11 let, Al. Roubal 14 let, Vin. Obrtel 13 let, O. Sládeček ml. 2,5 roku, F. Přeslička ml. 4 roky, J. Obrtel 3,5 roku, J. Roubal ml. 2,5 roku, J. Havlík 10 let, F. Sládek 10 let, M. Malančuková 8 let, Vl. Horák 2 roky, Ant. Chytil 2 roky, Vl. Hudec 4 roky, J. Bednařík 2,5 roku. V případě P. F. Petřů, B. Kulišana, Vl. Čecháka, V. Fejty, Ant. Dostála, Judr. Zd. Mohapla, J. Čecháka, Al. Roubala, Vin. Obrtela, J. Havlíka, F. Sládka a M. Malančukové byla

238 Národní archiv Praha: Tamtéž, Rozsudek Státního soudu v Praze z 31. 8. 1950, s. 25-27.

239 SOKA Přerov: Fond ONV Přerov, inv. č. 594, sign. 290.3, kart. 349. Udání na Antonína Dostála ze září 1948.

240 SOKA Přerov: Tamtéž, Udání na Antonína Dostála ze září 1948.

241 Národní archiv Praha: Tamtéž, Rozsudek Státního soudu v Praze z 31. 8. 1950, s. 27-31.

242 Národní archiv Praha: Tamtéž, Rozsudek Státního soudu v Praze z 31. 8. 1950, s. 31-32.

243 Národní archiv Praha: Tamtéž, Rozsudek Státního soudu v Praze z 31. 8. 1950, s. 15.

vyslovena konfiskace veškerého majetku. Polovina jmění byla zabavena O. Sládečkovi ml., F. Přeslíčkovi, J. Roubalovi, J. Obrtelovi a Vl. Hudcovi. Devatenácti odsouzeným soud navíc vyměřil peněžitý trest (P. F. Petrů 20 000 Kčs) a patnácti odsouzeným odepřel čestná občanská práva na dobu od 3 do 10 let (P. F. Petrů 10 let) v závislosti na výši trestu odnětí svobody.²⁴⁴ František musel také uhradit náklady spojené s vyšetřovací vazbou (1. 10. - 29. 10. 1949 a 11. 1. - 31. 8. 1950). Státní soud v Praze rozhodl dne 2. července 1952, že zaplatí 3785 korun a 90 haléřů.²⁴⁵

2.3.4 Ve vězení

Do září roku 1953 si František svůj trest odpykával ve věznici na Mírově.²⁴⁶ Od konce 14. století až do roku 1855 sloužila pevnost na Mírově jako vězení pro osoby duchovního stavu. Po roce 1945 sem byli soustředěni vězni s dlouholetými tresty a od roku 1948 pak zejména odsouzení za tzv. protistátní trestné činy. Trestní ústav ministerstva spravedlnosti byl předán ministerstvu národní bezpečnosti dne 1. října 1952, tehdejší kapacita byla 1800 vězňů. V padesátých letech se zde ve výkonu trestu nacházela celá řada kněží, mj. Ant. Zemek, Jar. Kulač, katoličtí intelektuálové jako J. Zahradníček, Bed. Fučík nebo politici, např. P. Drtina. Od září 1949 do prosince 1950 zde existoval i proslulý TNP (trestněnápravný prapor) s kapacitou 250 osob, kam byli z iniciativy vojenské kontrarozvědky posíláni důstojníci, vyhození z armády po únoru 1948. Jeho velitelem byl stržm. SNB O. Kohlíček a „chovanci“ TNP, účastníci 2. odboje, se stali předmětem fyzického týrání a byli nuceni žít zde v otřesných podmínkách.²⁴⁷

Dne 12. října 1951 byl František kázeňsky potrestán za přechovávání nepovolených předmětů – dvou tužek. Na dva měsíce měl zákaz nákupů a požitků včetně cigaret, dopisů a návštěv. Dne 17. března 1952 následoval další trest za „nepořádek na pracovišti“. Velitel VII. oddělení ústavu št. stržm. M. Gelbič tentokrát Františkovi na jeden měsíc zarazil veškeré výhody, avšak trest mu byl dne 1. dubna 1952 prominut. Mj. zde pracoval ve vatárně.²⁴⁸

Poté byl František přemístěn do Ostrova, kde jej jako č. A017073 zaměstnávali na povrchovém pracovišti. Františkovi rodiče požádali na podzim 1954 o milost pro svého syna, avšak Krajský soud v Praze ve svém rozhodnutí ze dne 30. listopadu 1954 tuto žádost zamítl.²⁴⁹

244 Národní archiv Praha: Tamtéž, Rozsudek Státního soudu v Praze z 31. 8. 1950, s. 3-5.

245 Národní archiv Praha: Tamtéž, Usnesení Státního soudu v Praze z 2. 7. 1952.

246 Národní archiv Praha: Tamtéž, Posudky SVS Mírov.

247 [Vězeňství, věznice Mírov \(cit. 2010-04-15\). Dostupné na: www.totalita.cz/vez/vez_vez_mirov.php.](http://www.totalita.cz/vez/vez_vez_mirov.php)

248 Národní archiv Praha: Tamtéž, Hlášení ke kázeňskému řízení z 12. 10. 1951 a ze 17. 3. 1952, SVS Mírov.

249 Národní archiv Praha: Tamtéž, Posudky SVS Mírov a SVS Ostrov, žádost o milost z 4. 10. 1954.

V květnu 1956 byl František převezen do Leopoldova. V posudku na přemístění se píše, že „v práci je vcelku dobrý. Stanovenou normu plní vždy na 100 %. Po této stránce nebylo na něho žádných stížností...“, avšak „...jeho postoj k dnešnímu lidovědemokratickému zřízení je záporný, jako kněz dnešní zřízení neuznává, zejména nesouhlasí s dnešním soudnictvím a vězeňstvím...“²⁵⁰

V roce 1665 zahájil císař Leopold I. stavbu pevnosti nedaleko Hlohovce na západním Slovensku. Roku 1855 nechal ministr vnitra Alexandr Bach přebudovat pevnost na trestnici, dne 1. července 1951 ji do správy převzalo ministerstvo národní bezpečnosti. Od 1. ledna 1952 byla trestnice bez ústavního lékaře, velitelem nemocnice byl ustanoven stržm. Št. Gábor, původním povoláním dělník. O jeho působení v této funkci podala řada vězňů otřesná svědectví (svévolné zásahy do průběhu lékařských zákroků, drastické omezení samotného přístupu k lékaři). I nový náčelník por. R. Vrábel byl spolu s dalšími funkcionáři NPT odvolán dne 31. října 1956 pro hrubé porušování řádů a instrukcí.²⁵¹

V roce 1954 bylo do Leopoldova přemístěno z Plzně-Borů oddělení pro prominentní vězně. Byla zde umístěna celá řada známých osobností – politici aktivní za války v Protektorátu nebo ve Slovenském štátu. Např. Jar. Krejčí (ten zde díky absenci zdravotní péče zemřel), F. Teuner, A. Mach, generálové K. Kutlvašr, R. Mrázek, K. Janoušek, Ant. Pelich, kněží M. Buzalka, P. Gojdič, katoličtí intelektuálové jako J. Kostohryz, komunisté R. Slánský, G. Husák, O. Valeš a mnozí další.²⁵²

Přes opakované kontroly a kázeňské tresty funkcionářů trestnice byly podmínky věznění velmi špatné – zcela nedostatečné dávky stravy, kruté podmínky kázeňských trestů v holých kobkách bez vytápění a příkrývek, dlouhodobé tresty dřepováním a přímé bití. V důsledku nelidského zacházení zemřely v Leopoldově desítky vězňů.²⁵³

V srpnu 1955 v Leopoldově proběhla vzpoura vězňů proti špatným životním podmínkám. Další vzpoura se uskutečnila v červnu 1968. Leopoldov se tak stal spolu s několika dalšími věznicemi synonymem porušování lidských práv v komunistickém režimu.²⁵⁴

V Leopoldově umístili Františka na IV. oddělení do cely č. 35. Dne 12. srpna 1956 byl předveden ke kázeňskému řízení, protože po vycházce vešel bez vědomí vrch. stržm. Aug. Beláže do cizí cely. Odsouzený byl napomenut. V Leopoldově byl František zaměstnán na pracovišti „Konopa“.²⁵⁵

250 Národní archiv Praha: Tamtéž, Posudek na přemístě do Leopoldova z 5. 3. 1956.

251 [Vězeňství, věznice Leopoldov \(cit. 2010-04-15\). Dostupné na: www.totalita.cz/vez/vez_vez_leopoldov.php.](http://www.totalita.cz/vez/vez_vez_leopoldov.php)

252 Tamtéž.

253 Tamtéž.

254 Tamtéž.

Na jaře roku 1956 bylo rozhodnuto o revizi církevních procesů s duchovními i laiky. Výsledkem byla zpráva, že k 17. červenci 1956 se ve výkonu trestu nacházelo 433 církevních hodnostářů, kněží a studentů teologie. K trestu vězení do 10 let bylo odsouzeno 149, na 10-15 let 148, na 15-20 let 63, nad 20 let 39 duchovních. Nejednalo se o úplnou rehabilitaci, ale pouze o snížení trestů. Revize se nedotkla církevních monstrprocesů a k přerušení výkonu trestu došlo jen v nečetných případech. Většina duchovních opustila vězení až v roce 1960, někteří i mnohem později.²⁵⁶

Na tomto místě uvádím několik zajímavých údajů v souvislosti s olomouckou arcidiecézí. Stanislav Balík pořídil seznam celkem 136 kněží, kteří byli v letech 1948-1989 internováni, vězněni, či vykonávali vojenskou službu u pomocných technických praporů (PTP) – z toho 85 kněží bylo diecézních, dalších 51 přináleželo k nějakému řeholnímu řádu. Z toho u PTP sloužilo 26 kněží diecézních a 16 řeholních. Vesměš šlo o kněze „služebně“ v mladším věku – více jak dvě třetiny z nich byly vysvěceny v rozmezí let 1936-1949. Nejvíce jich bylo vysvěceno v letech 1939, 1942, 1946 a 1949.²⁵⁷

Ve vězení Františka samozřejmě navštěvovali jeho příbuzní – rodiče František a Anna Petřů, bratr Stanislav s manželkou Marií, sestra Marie s manželem Petrem Heinzem a sestřenic Anna Kozubíková (zápisy z návštěv začínají teprve rokem 1955). Návštěvy probíhaly zhruba čtyřikrát do roka a nikdy nepřesáhly jednu hodinu.²⁵⁸

V březnu 1960 rozhodla komise Krajského soudu v Nitře, že se na Františka vztahuje amnestie prezidenta republiky, připravovaná na 9. května. Při propuštění na svobodu musel podepsat prohlášení, že o všem, co ve vězení zažil zachová mlčenlivost, neboť se jedná o součást státního tajemství. V opačném případě by se dopustil trestného činu.²⁵⁹

Krajský soud v Praze svým rozhodnutím ze dne 27. července 1960 Františkovi prominul zbytek trestu, ovšem pod podmínkou, že se do 10 let nedopustí úmyslného trestného činu.²⁶⁰ Na základě prezidentské amnestie ze dne 5. května 1965 rozhodl tentýž soud na cyrilometodějský svátek dne 5. července téhož roku o prominutí zbytku desetileté zkušební lhůty.²⁶¹

255 Národní archiv Praha: Tamtéž, Hlášení ke kázeňskému řízení z 12. 8. 1956 a posudek k žádosti o milost z 6. 6. 1956, NPT č. 1 Leopoldov.

256 Kaplan, K.: C. d., s. 178.

257 Balík, S.: Církevní procesy v olomoucké arcidiecézi. In: Stříbrný, J. a kol.: Církevní procesy padesátých let. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2002, s. 209.

258 Národní archiv Praha: Tamtéž, Evidenční karta dopisů, kázeňských trestů, odměn, balíčků a návštěv P. Františka Petřů.

259 Národní archiv Praha: Tamtéž, Rozhodnutí Krajského soudu v Nitře 14. 3. 1960 o udělení amnestie.

260 Národní archiv Praha: Tamtéž, Usnesení Krajského soudu v Praze z 27. 7. 1960.

261 Národní archiv Praha: Tamtéž, Usnesení Krajského soudu v Praze z 5. 7. 1965.

Po propuštění pracoval František ve stavomontážním podniku ve Zlíně a poté, co získal státní souhlas, byl duchovním správcem v Bánově a později v Březnici u Zlína. Zemřel dne 5. ledna 1997 ve věku nedožitých 86 let.²⁶²

3. Závěr

Účelem této práce bylo zrekonstruovat události, které předcházely Františkovu zatčení dne 11. ledna 1950. Použité archivní prameny zachycují napjatou atmosféru v Rokytnici u Přerova, střetávání různorodých zájmů a stupňující se tlak na Františka. Předpoklady pro tvrdý střet faráře s obcí byly v Rokytnici historické. Kromě P. Podivínského měli problémy s místními lidmi prakticky všichni zdejší duchovní správci. V době, kdy zde působil František, jeví se jako největší oponenti církve právě předseda MAV NF R. Šanc a předseda MNV L. Doležel.

Významná je role rodiny Eichhoffů. Parcelace jejich velkostatku se stala příčinou celé řady sporů a skutečnost, že se později stali příslušníky „nepřátelské ciziny“, poskytla Státnímu soudu příležitost použít toho proti obžalovaným.

Zvláště zářející je skutečnost, že mezi odsouzenými převažují mladí lidé kolem 25 let. Státní soud se nezdráhal poslat na čtyři roky do vězení dokonce sedmnáctiletého chlapce. Z hlediska profesního zařazení bylo odsouzeno několik dělníků a zemědělců. Je zjevné, že ani člověk s tzv. správným třídním původem nebyl imunní proti zvůli komunistické strany a její justice.

Zajímavé je zhodnotit roli USA v tomto případě. Fenomén Spojených států třikrát osudovým způsobem zasáhl do Františkova života. Peníze, které jeho otec vydělal v zámoří mu umožnily vystudovat a stát se knězem. Pro smyšlené obvinění ze spojenectví s rozvědkami této velmoci byl odsouzen a na americké ambasádě se dochoval soudní spis, týkající se jeho případu.

Na úplný závěr své práce uvádím několik Františkových myšlenek z korespondence, která se týká sporu o farskou zahradu a jež shrnují motivy jeho jednání: *„...dělám tedy jen to, co je mojí povinností a co by na mém místě musel udělat každý. Ostatní ponechávám na vůli a svědomí těch, kteří budou na zabrání zahrady trvat a o tom rozhodovat. V tomto případě zbude mi pouze jediná možnost, jak se ospravedlnit před budoucností; zaznamenat pro poučení budoucím generacím, co jsem učinil já a jak se proti církevnímu majetku zachovali katolíci této doby. Správný úsudek si pak o celé otázce učiní už budoucnost sama.“*²⁶³

262 P. Matýsek, František (Rkp.): Dějiny farnosti Újezd u Val. Klobouk, s. 19.

263 SOKA Přerov: Fond ř.-k. farního úřadu v Rokytnici u Přerova, Majetkové věci. Dopis P. Petřů panu Havlíkovi z 10. 4. 1949.

Prameny a literatura

Přehled pramenů:

Národní archiv Praha: Materiály k případu P. Petru. Fond neuspořádán.

SOkA Přerov: Fond ř.-k. farního úřadu v Rokytnici u Přerova, Majetkové věci. Fond neuspořádán.

SOkA Přerov: Fond ONV Přerov, inv. č. 470, sign. 373, kart. 283, Opatření proti P. Petru.

SOkA Přerov: Fond ONV Přerov, inv. č. 594, sign. 290.3, kart. 349, Organizace státní správy.

SOkA Přerov: Fond ONV Přerov, inv. č. 601, sign. 291.8, kart. 349, Seznam patronátů a církevních spolků.

SOkA Přerov: Fond MNV v Rokytnici u Přerova, Protokolní kniha (zápisy ze schůzí MNV). Fond neuspořádán.

P. Matýsek, F. (Rkp.): Dějiny farnosti Újezd u Valašských Klobouk, 30 s.

Pozůstalost p. Bohumila Váni.

Spisovna OÚ Slopné: Školní kronika obce Slopné (1884-1940), nestránkováno.

Edice pramenů:

Opatrný, A. a kol.: Pastýřské listy 1945-2000. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2003, 632 s.

Bulínová, M. - Janišová, M. - Kaplan, K. (eds.): Církevní komise ÚV KSČ 1949-1951. I. Církevní komise ÚV KSČ („církevní šestka“) duben 1949-březen 1950. Nakladatelství Doplněk, Praha – Brno 1994, 505 s.

Janišová, M. - Kaplan, K. (eds.): Katolické církve a pozemková reforma 1945-1948. Nakladatelství Doplněk, Praha – Brno 1995, 499 s.

Sbírky zákonů:

Sbírka zákonů a nařízení státu československého. Zákon č. 50/1923 Sb, s. 207-217.

Sbírka zákonů republiky Československé. Zákon č. 231/1948 Sb, s. 1461-1473.

Tištěná média:

Mladá fronta Dnes, 12. října 2005, č. 239, příl. Střední Morava.

Mladá fronta Dnes, 7. prosince 2005, č. 285.

Rozsevač. Náboženský týdeník pro katolický lid, roč. V., č. 41.

Rozsevač. Náboženský týdeník pro katolický lid, roč. VI., č. 23.

Internetový zdroj:

Vězeňství (cit. 2010-04-15). Dostupné na: www.totalita.cz/vez/vez.php.

Přehled literatury:

Dohnal, V. - Radaczyński, M.: Památník rokytnické farnosti a jejího kostela sv. Jakuba Staršího. KATOS, Přerov 2000, 14 s.

Fiala, P. - Hanuš, J. (eds.): Katolická církev a totalitarismus v českých zemích. CDK, Brno 2001, 217 s.

Kaplan, K.: Stát a církev v Československu 1948-1953. 1. vyd. Nakladatelství Doplněk, Brno 1993, 440 s.

Stříbrný, J. a kol.: Církevní procesy padesátých let. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2002, 278 s.

Vaško, V.: Neumlčená. Kronika katolické církev v Československu po druhé světové válce I. 1. vyd. Nakladatelství Zvon, Praha 1990, 267 s.

Vaško, V.: Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II. 1. vyd. Nakladatelství Zvon, Praha 1990, 266 s.

Vaško, V.: Dům na skále 1. Církev zkoušená. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2004, 255 s.

Vaško, V.: Dům na skále 2. Církev bojující. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2007, 466 s.

Resumé

Diese Bakkaarbeit befasst sich mit der Persönlichkeit von P. Frantisek Petru, dem katholischen Geistliche in Rokytniz bei Prerau. Das Staatsgericht in Prag verurteilte ihn in 1950 zur Freiheitsstrafe von einer Dauer von 15 Jahren. Mit P. Petru wurden weitere 19 Leuten aus Rokytniz und Umgebung verurteilt.

Meiner Meinung nach die Zentralämter – obwohl manches Mal ganz grundsätzlich – bestimmen nur den allgemeinen Rahmen für das Leben den Einzelne vor. Ich glaube, dass die erfolgreiche Realisierung der politischen Zielen von Einstellung der regionalen und lokalen Bedingungen abhängig ist. Damit verstehe ich die persönliche Motivation der einflussreichen Vertreter der Ortsverwaltung, historische Beziehungen der Einwohner zur aktuell lösenden Themen, die Willigkeit oder Unwilligkeit zum Mitarbeiten mit dem politischen Regime usw. Aus diesen Gründen forsche ich die Ereignisse in Rokytniz. Der Zeitraum von 1945 bis 1950 ist zentral.

Die Aussiedlung der deutschen Bevölkerung betraff auch den Freiherr von Eichhoff, den Besitzer der rokytnizer Herrschaft und Patronats herr der örtlichen Kirche. Mit seinem Meierhof wurde die ökonomische Plattform der Pfarrei eng verbunden. Nach dem Weggehen des Freiherrns von Eichhoff in die Österreich wurde der Meierhof parzelliert und damit wurden auch die Rechte der rokytnizer Pfarrei bedroht. Zum Konflikt kam es durch unterschiedliche Interpretation der eigentumsrechtlichen Beziehungen. Der Ortsamt verteidigte seine Anforderungen mit dem Behaupten, dass die durch Pfarrei verwaltete Grundstücke dem Meierhof gehören und bisher wurden der Pfarrei als Konfiskat nicht zugeteilt. Dieses Behaupten ist aber nur die Hälfte der ganzen Wahrheit. Die erwähnte Grundstücke wurden wirklich dem Meierhof zugeschrieben, aber sie wurden der Pfarrei vom Freiherr von Eichhoff in 1860 gewidmet. Diese Grundstücke gehörten der Pfarrei auch auf Grund des Ersitzungsrechtes. Dieser Streit zog sich auch nach dem Februar 1948.

In diesem Monat ergriff die kommunistische Partei die Macht in Tschechoslowakei. Die bürgerlichen Freiheiten, damit auch die Religionsfreiheit, wurden systematisch verletzt. Beim Zentralsekretariat der kommunistische Partei entstand im April 1949 die kirchliche Kommission, die die kirchliche Anliegen erledigen sollte. Das kommunistische Parlament genehmigt im Herbst 1949 zwei Gesetze, die in grossem Mass die selbstständige Stellung der Kirche beschränkten. Die Bischöfe protestierten dagegen in ihren Hirtenbriefen, die bei den Gottesdiensten gelesen wurden.

P. Petru wurde eben im Zusammenhang mit dem Lesen dieser Hirtenbriefen im Januar 1950 verhaftet. Die Staatsämter beschuldigten ihn für eine politische Predigt und vermutliche

Herstellung mehrerer Plakate mit dem staatsfeindlichen Inhalt. Sog. staatsfeindliche Gruppe „Frantisek Petru u. Part.“ wurde zur Gesamtfreiheitsstrafe von einer Dauer von 164 Jahren verurteilt. Das Durchschnittsalter der Verurteilten war 25 Jahre. Der jüngste Verurteilte war ein siebzehnjähriger Junge. Er erhielt 4 Jahre Gefängnisstrafe. P. Petru wurde in Mirov, Ostrov und Leopoldov gefangen und im Jahr 1960 wurde er auf Grund der Amnestie freigelassen. Danach konnte er nur die zivile Beschäftigung leisten, zum geistlichen Dienst kehrte er erst kurz vor dem Pensionsalter zurück. P. Frantisek Petru starb im Jahr 1997 im Alter von 85 Jahren.

Meine Arbeit ist in zwei Teile gegliedert. Im ersten Teil beschäftige ich mich mit der allgemeinen Entwicklung der staatskirchlichen Beziehungen. Dazu benutze ich die Fachliteratur. Im anderen Teil der Arbeit forsche ich die Ereignisse in Rokytň bei Prerau. Zu diesem Zweck benutze ich vor allem die Informationen aus den Fonds des Staatsbezirksarchivs in Prerau. Das heißt die Fonds des Nationalbezirksausschusses in Prerau, der Fond der römisch-katholischen Pfarrei in Rokytň bei Prerau und Fond des Nationalortsausschusses in Rokytň bei Prerau.

Příloha:

Vězeňský dotazník z Mírova ze dne 9. září 1952. Národní archiv Praha: Materiály k případu P. Petru. Fond neuspořádan.

321/50 Petru František

Vzor č. 4 k čl. 11 odst. 2

Dotazník

1	Příjmení, jméno, přezdívká	Petru František		Zákl. číslo	321/50	
2	Data narození	15. 11. 1911	místo	Glopné	okres Val. Klobouky	
3	Národnost	česká	náboženství	řím. katol.	stát. obč. českosloven.	
4	Školní vzdělání	5. tř. obecní školy, 8. tř. reál. gymnasia a 10. semestrů Vysoké školy			stav	volodný
5	Povolání v době zatčení a postavení v něm	řím. katol. kněz - farce				
6	Bydliště v době zatčení	Dobruška u Píseka				
7	Manželka, družka(h), snoubenka(nec); uveďte, zda žije	nemám				
8	Jméno	rozen(á)	data narození			
9	Národnost	Náboženství	Povolání			
10	Zaměstnan(a), kde?					
11	Současné bydliště					
12	Děti					
13	Příjmení a jméno	Rok narození	Povolání	Bydliště		
14	Rodiče (uveďte, zda žijí)					
15	Příjmení a jméno	Rok narození	Povolání	Bydliště		
	Petru František	1884	řm. kněz	Glopné, žije		
	Anna, rozn. Machová	1891	řm. kněžka	Glopné, žije		
16	Rodiče manželky(la), družky(ha), snoubenky(ce)					
17	Příjmení a jméno	Rok narození	Povolání	Bydliště		

Sourozenci				
18	Příjmení a jméno	Stáří	Povolání, stav	Bydliště
	<i>Paňová Jiřina</i>	<i>31 v.</i>	<i>v domácnosti, provdaná</i>	<i>Stojně</i>
	<i>Heimsová Marie</i>	<i>29 v.</i>	<i>- " -</i>	<i>- " -</i>
	<i>Šteřil Stanislav</i>	<i>26 v.</i>	<i>zemědělec, ženatý</i>	<i>- " -</i>
19	<p>V které polit. straně jste byl(a) před květnem 1945? Vypište podrobně, od kdy do kdy a v jaké funkci.</p>			
	<i>Žádné</i>			
20	<p>V které politické straně nebo stranách jste byl(a) po květnu 1945? Uveďte podrobně od kdy do kdy a v jaké funkci.</p>			
	<i>Žádné straně lidové od r. 1945 - 1948. Funkcí jsem žádnou neměl.</i>			
21	<p>Jaké veřejné funkce jste zastával(a)?</p>			
	<i>Žádné</i>			
22	<p>V jakých organizacích jste byl(a)? (Sokol, ROH, SBS a pod.).</p>			
	<i>Žádné, Sokol, Katol. Charitě a SBS.</i>			
23	<p>Vaše předchozí tresty (s dobou trestu).</p>			
	<i>Žádné</i>			
24	<p>Byl(a) jste vězněn(a) v okupaci? Kde, jak dlouho, důvod.</p>			
	<i>Něbyl.</i>			
25	<p>Vyhledával(a) jste společnost a jakou?</p>			
	<i>Jon. kněžskou.</i>			
26	<p>Posuďte sebekriticky své vlastnosti.</p>			
	<i>Mám poruchu odložením klidnosti.</i>			

27	Jakých úspěchů jste dosáhl(a) v životě?	Částečným úspěchů v duchovní správě.	
28	Jaké neúspěchy a zklamání jste měl(a) v životě?	Mámal jsem se v mláděním lidem kteří nechtěli pochopit mé dobré snahy a úmysly.	
29	Vaše majetkové poměry? Majetkové poměry manželky(1a), družky(1a), snoubenky(ce)?	500 Kčs. úsporné vkladu; kromě nemovitosti a to ještě skromného nábytku, prádla a šatstva (množ. soud. rozsudkem zrušeno) jsem nikdy žádného jiného majetku neměl.	
30	Osobní záliby, případně vášně (sport, hudební nástroje, karty atd.).	Výtvarné umění a zpěv.	
31	Jste kuřák?	Jste zvyklý(á) požívat nadměrně alkoholické nápoje?	Jste zvyklý(á) požívat omamné prostředky a které?
	<i>Joem.</i>	<i>ne</i>	<i>ne</i>
32	Vaše nemoci v dětství, operace, duševní stavy, choroby trvalé povahy, pohlavní nemoci, úrazy. Váš současný zdravotní stav, jak se Vám jeví.	Spalnicový, plomenný levého předloktí a pravého kotníku na noze. Trpím častou anginou. Současný stav subjektivně dobrý.	
33	Váš životopis (objasněte, žijete-li s rodinou pohromadě, ne-li, z jakého důvodu, v jakých sociálních poměrech jste žil(a), velikost bytu, kdo se nyní stará o rodinu, jaký má příjem a pod.).	<p>Narodil jsem se na chudém Valašsku, kde mi rodiče měli malou usedlost (na paskách: Záhra, od vesnice). Na státní bytě nebyval, mohl ani jít, když otec neměl úspory z Amochky, kde v letech 1913-1920 pracoval jako dělník. Na gymnasiu jsem si zvolil kněžství na své životní povolání, když mi ředitel gymnasia řekl: „Choďte-li oparadu gymnosi našemu lidu, pak se oběhajte a staňte se knězem; neboť v budoucím jiném povolání medli se pro lid udělat tolik jako v katolickém kněžství.“ So mavičou na kněze byl jsem kaplanem v Kokorácku a od r. 1943 až do svého natčení fararem v Kobylnici u Přerova. Během své kněž. působnosti nikdy jsem nezapomněl na slova svého býv. ředitele - dikaxuce. Tož je, že jsem se začneho majetku medaroval a pracoval v Olarčtě, došlo k tomu rozrušením, jista ve pro neryčebitelne chore v Kobylnici.</p>	

34	<p>Jaké byly pohnutky Vaší trestné činnosti?</p> <p><i>V křesťanské době jsem své činy naprosto nepokládá za trestné, máopak na samovůli svou starooskovskou škou povinností, vyplývající z lásky a věrnosti Cirkvi a našemu věrnému lidu.</i></p>
35	<p>Máte pocit viny? Litujete trestného činu a jak jej chcete napravit?</p> <p><i>Pocit viny nemám, neboť jsem jednal podle svého svědomí a přesvědčení.</i></p>
36	<p>Přijal(a) jste trest nebo jste se odvolal(a)?</p> <p><i>Přijal.</i></p>
37	<p>Jak hodláte napravit škodu, kterou jste společnosti způsobil(a)?</p> <p><i>Nepřemýšlám si vědomě, že by mou činností byla někomu způsobena škoda.</i></p>
38	<p>Jaké nesnáze Vám vznikají odsouzením? (osobní, rodinné a pod.)</p> <p><i>Stáda osobní svobody a vědomí, že se mnou typi nerovinně poručíte a pronosíte.</i></p>
39	<p>Jakému povolání se chcete věnovat po propuštění z trestu?</p> <p><i>Křesťanského kněze.</i></p>

Potvrzuji svým podpisem, že údaje, které jsem uvedl(a) v dotazníku jsou pravdivé.

Na Měrově, dne *9. 9.* 195*2.*

Štaubisch Petr
(Vlastnoručný podpis)